W P S

1595

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0001-7

00

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0002-3

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0003-8

Tagewsj– Cf. p. 1.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0004-4

Regulæ Vitæ,
VERSIBVS GRÆCIS ILLV-STRATAE, ET RE-cognitæ,

A

Iohanne Posselio.

In fine addita est breuis, pia & neruosa Orationis Dominicæ explicatio, Græcè & Latinè.

VVITEBERGAE
Excudebat Matthæus VVelack,
Anno CIↃ. IↃ. XXCVIII.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0005-9

PRÆCLARA INDOLE, ET SVMMA SPE ADOlescenti nobili, PARIDI HANEN, Artium nobilium & virtutis studioso in Academia Rostochiensi,

IOHANNES POSSELIVS S. D.

ETsi libelli Catonis, Isocratis, Pythagoræ, Phocilidis, Theognidis, & similium, qui sententias & regulas vitæ collegerunt, digni sunt cognitione, propterea quòd vel præcepta de virtutibus, & de rebus bonis eligendis, & malis fugiendis, de præmiis rectè factorum & pœnis scelerum, vel descriptionem humanorum euentuum continent, qui ipsi tamen rectè monent, benè viuendo & rectè faciendo pœnas vitandas esse: quarum rerum cognitio omnibus hominibus, siue priuatam vitam agant, siue in publicis degant functionibus, pariter necessaria est: tamen hoc nobis persuasum esse debet, in omnibus illis Philosophicis sententiis proponi tantùm particulam legis, quæ docet, externos mores er-

ga Deum & erga homines honestè regendos esse.

Sunt autem aliæ & quidem Ecclesiasticæ seu Theologicæ sententiæ & regulæ, quæ de vera agnitione & inuocatione Dei, de prouidentia, de futuro iuditio, de fide, spe, patientia, consolationibus in cruce & media morte, & aliis veris cultibus, docent & concionantur, quæ omnibus sapientibus extra Ecclesiam ignotæ sunt & fuerunt. Ad hoc genus sententiarum etiam hæ regulæ vitæ, quæ ex verbo diuinitùs tradito, & verè piorum hominum scriptis, in hoc libello à me collectæ, & versibus Græcis illustratæ sunt, referri debent. Nam non tantùm de officiis ad mortalem hanc vitam pertinentib. & quæ ab Ethnicis, sine luce Euangelii, & sine Spiritu sancto, vtcunq; præstari possunt, præcipiunt: sed multò magis de spiritualibus motibus cordis, & cultibus, qui & Deo placent, & promisionem præsentis ac futuræ vitæ habent; item de veris consolationibus, quæ non cicatricibus, sed vulneribus medentur, nos commonefaciunt & erudiunt.

Has itaq; REGVLAS VITÆ, Nobilis & Generose adolescens, tibi inscribere & dedicare visum est. Video enim te natura ad studium virtutis rapi, & præcipuo quodam amore bonarum artium & disciplinarum flagrare: quæ

res

res mihi ſpem adfert, fore, vt, Deo dante, paulò pòſt, ſi non ſuperior ſis, tamen ſimilis viris illis clariſsimis, qui in tua familia organa vtilia, & Patriæ ornamenta fuerunt, euadas.

In primis verò Parentum ac Tutorum tuorum, hominum prudentia & pietate præſtantium, inſtitutum laude dignum eſt, qui rectè ac ſapienter iudicant, non ſatis eſſe, quòd benè natus ſis, & bonis ad vitam ſuſtentandā neceſſariis multos alios ſuperes: ſed ad hęc corporis & fortunæ commoda, etiam animi bona accedere oportere, eaq́; pia & recta educatione ac inſtitutione potiſsimùm cōparari poſſe, memores dicti ſapientiſsimi Philoſophi Platonis: De nulla re diuiniore homo deliberare poteſt, quàm de recta ſui ſuorūq; educatione; cum quo congruit ſententia Plutarchi. πηγὴ καὶ ῥίζα καλοκἀγαθίας, τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείας, id eſt, Fons & radix virtutis ac integritatis eſt, legitimam conſequi inſtitutionem. Itaque te in Academia hac, vnà cum Pædagogo, adoleſcente modeſto & docto, VValthero Angelero Liuono, aliquot iam annis aluerunt, & adhuc alunt, vt dignitatem generis virtute & eruditione excolas, & non ſolùm Nobilis, ſed etiam Generoſus haberi & eſſe poſsis. Hoc modo enim Ariſtoteles, in primo de hiſtoria animalium, nobilem à generoſo diſtinguit, vbi inquit:

quit: Nobilis dicitur, qui à bonis parentibus ortus & propagatus est: Generosus verò, qui sui generis dignitatem rectè viuendo, & honestè agendo, tuetur atq; conseruat.

Et quia nuper in breuem, piam & eruditam Orationis Dominicæ explicationem incidi, eam regulis vitæ, tanquam doctrinam, ipsis maximè congruentem, adiunxi, vt à piis pueris & adolescentibus legi, edisci, & in quotidiana precatione ad vsum transferri possit: addidi etiam versionem Græcam, propter illos, qui nobilissimo Græcæ linguæ studio delectantur, & aliquid operæ laborisque in eo posuerunt. Hanc igitur meam erga te & familiæ tuæ obseruantiæ significationem, quam hoc qualicunq; Dedicationis meæ officio declarare volui, tibi & tuis non ingratam fore confido. Bene & feliciter vale. Rostochij I. Maij. Anno 1582.

REGVLÆ VITÆ, VERSIBVS GRÆCIS ILLVSTRATAE.

I.

SIt Regula, gubernans nostra consilia & actiones, Verbum diuinitùs traditũ, iuxtà dictum: Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.

ῥῆμα θεοῦ σεμνόν, πασῶν βουλῶν τε καὶ ἔργων
ἔστω ἀεὶ γνώμων ἔμπεδος ἡμετέρων.
λύχνῳ ὅτις τούτῳ ἕπεται νόου ἐν σκότει αἰνῷ,
οὔ ποθ' ἁμαρτήσει τῆς ὁδοῦ οὐρανίης.

II.

Singuli pij cum manè è lecto surgunt, aliquid temporis consumant in lectione scriptorum Propheticorum & Apostolicorum, & lectioni misceant pre-

cationem & gratiarum actionē. Nam Deus compensat studium verbi maiore luce & sapientia spirituali, robore fidei, consilio, consolatione, successu in gubernatione publ. & priuata.

ἐκ μαλακῆς εὐνῆς ἐπαναστὰς πρωῒ ἕκαστος
ἀσκείτω κεδνῶς εἰσαεὶ εὐσεβίην.
καὶ τῇ ἀναγνώσει γραφέων ἐμπασσέτω ἱερῶν
εὐχὰς ἠδ᾽ ὕμνους, Χριστοῦ ἐν οὐνόματι.
συλλαλέει Διὰ δεσπεσίοιο ἑοῦ λόγου ἡμῖν,
καὶ κοινοῖ αὐτὸν, πάνδικος ἄμμι θεός.
πάμμακάρ ἐστιν ἀνὴρ, αὐτὰρ θεῷ ὅστις ὁμιλεῖ
τῷ πάντων βασιλεῖ πάμπαν ὑπερμενέϊ.

III.

Qui verbum Dei habet, is habet Deum ipsum: Qui Deum habet, huic nihil de summa beatitudine deesse potest.

πᾶς τις ἔχων δυνατοῦ ζωαρκὲς ῥῆμα θεοῖο,
οὗτος ἔχει αὐτὸν παμμεδέοντα θεόν.

ὅστις ἔχει θεὸν ἀΐδιον τὸν ἄνακτα κρεόντων,
οὔ τινος ἐνδεὴς πώποτε εὐτυχίης.

IIII.

In omni deliberatione prima sit hæc cura, quærens quæ actiones Deo placeant, nec suspicienda est vlla actio, nisi comprobata diuinis testimoniis.

Βουλεύσωμεν συνετῶς, ἵνα πάντ' ὄχ' ἄριστα γένοιτο,
πρῶτον ἀειζώου γνῶθι θέλημα θεοῦ.
οὐδενὶ δεῖ πάντως ἐπιχειρῆσαί ποτε ἔργῳ,
ὅ,τι μὴ ἁρμόττει ῥήμασι θεσπεσίοις.

V.

Nemo in hoc mortali corpore scrutetur maiestatem Dei, ne ab ea opprimatur, sed singuli acquiescamus in doctrina, quā sonat vox incorrupta ministerii, & reuerenter vtamur Sacramētis,

quæ sunt picturæ & sigilla promißionis de Christo.

οὔτις ἐρευνάτω πολυπραγμοσύνῃ τὰ θεοῖο
ἐν βίῳ ἀνδρομέῳ ζοφερὰ δὲ ἀνάγνωσθ' ἐών.
ἀλλὰ θεόπνευστον διδαχὴν ἀγαπάτω ἕκαστος,
ἣ φανεροῖ δήλοις τὸν θεὸν ἄμμι βροτοῖς,
οὐδ' ὀλιγωρείτω σημείων ἠμβροέντων,
ὅσσ' ἁγίοις σωτὴρ χριστὸς ἔταξεν ἑοῖς.
εἰκόνες ἄψευστοι τάδε, σφραγῖδές τε βέβαιοι
ἀτρεκέως θείων εἰσὶν ἐπαγγελιῶν.

VI.

Quicunq; doctrinam à Deo patefactam, & mandatam litteris per Prophetas & Apostolos, amplectuntur sine corruptelis, & iuxta hanc doctrinam bona conscientia Deum inuocant: hi veræ sunt ciues Ecclesiæ Dei, vbicunq; sunt, & qualiscunq; fortuna est.

ῥῆμα θεοῖο βροτοὶ ὅσοι ἀμφαγαπῶσιν ἀμεμ-
φέες ἀθανάτου φίλτατοί εἰσι θεοῦ. (πλὸν.

οὐδ'

οὐδ᾽ αὐτοὺς τόπος, οὐδ᾽ ἄλλος χωρίζει ὁμίλου
ἐκλεκτῶν ἀπὸ τοῦ φαιδίμου εὐσεβέων.
οἵτινες εὐσεβέως τηροῦσι λόγον θεοῦ ἱερόν,
εἰσὶν ἀεὶ ὅσιοι, καὶ φίλα τέκνα θεῷ.

VII.

Statue personam tuam placere Deo propter Mediatorem gratis: exspecta non modò vitam æternam donandam credentib. sed etiam auxilium & mitigationem calamitatum in hac vita, iuxta consilium Dei.

τῷ δὲ θεῷ ἀθανάτῳ σαυτὸν πίστευσον ἀρέσκειν
εἵνεκα τοῦ Χριστοῦ λαοσσόοιο μόνου.
οὐδὲ μόνον βίον ἀΐδιον διὰ τόνδ᾽ ἀνάμιμνε,
ἀλλὰ καὶ ἄμπαυσιν τῶν ὀδυνῶν βροτέων.
οὐ πρὸς βούλησιν νοσεροῦ βροτοῦ, ἀλλ᾽ ἐς ὄνειαρ,
φάρμακα ἰητρὸς Χριστὸς ὀπάζει ἅπας.

VIII.

Ad verum Deum patefactũ in Ecclesia, in vita & morte con-

le confugiamus, qui extricari potest negotia & pericula, quæ humano consilio prorsus sunt inextricabilia.

πρὸς θεὸν, ὃς φανερώθη ἐνὶ θνητοῖσι βροτοῖσι
δείγμασιν ἀψεύστοις, πράξεσι καὶ μεγάλαις,
ἐν βίῳ αἰνοπαθεῖ τε καὶ ἐν θανάτῳ πολυκλαύστῳ,
θαρσαλέως ἡμᾶς χρὴ καταφυγέμεναι.
ῥεῖ' ἐπανορθῶσαι δύναται θεὸς ὀβριμοεργὸς
πάντα, ὅσα τοῖς χθονίοις ἐστὶν ἄφυκτα βροτοῖς.

IX.

Necessaria vocationis officia diuinitus mandata, fideliter facienda sunt, & tranquillo animo expectandi euentus salutares, etiamsi à ratione humana perspici non possunt.

ἐκτέλεσον πιστῶς τὰ παραγγελθέντα σοι ἔργα,
αἰὲν προσδοκάων ἔκβασιν ὠφέλιμον.
προσδόκα ἱμερόεν τέλος, ἠδὲ καὶ ἔκβασιν ἐσθλήν,
καίπερ μὴ δύνασαι ὄμμασί μιν προορᾶν.

Subdi-

X.

Subditus esto Deo in vita priuata, in vocatione & ærumnis, & pete ab eo gubernationem & defensionem.

θῦμα θεῷ κεχαρισμένον εὔοδμόν τε ἀληθῶς
ἐστ' ἡ τλημοσύνη ἐν βροτέοισι κακοῖς.
ἐν τύχῃ ἴσθι θεῷ εὐπειθὴς πάσῃ ἀμέμπτως,
ἔκβασιν ἡδεῖαν καὶ ἀνάμιμνε ἀεί.

XI.

Qui vult Deo seruire, hunc oportet credere inuisibilia, sperare dilata, & diligere Deum, siue austeram siuè benignam faciem ostendat, atque ita in finem usque perseuerare.

λατρεύειν ὅστις μέμαεν θεῷ ἀφθίτῳ ὀρθῶς,
τοῦτον πιστεύειν χρὴ τὰ μὴ ὄντα ὅλως.
ἠδ' ἅμα προσδοκάειν τὰ ἀναβληθέντα κρατερ-
καὶ στέργειν θεὸν ἐν ἄλγεσι νωλεμέως. (ῶς,

ἔστι φιλόστοργος, χριστὸς, πρᾷός τε καὶ εὔνους,
παμβασιλεὺς ὁ θεός, καὶ περυπόδραίδων.

XII.

Non imaginandum est, promißiones diuinas tantùm ad paucos pertinere, vt priuilegia sunt certorum hominum: sed firmißimè statuamus, promißionem Euangelij vniuersalem & gratuitam esse, iuxtà illud: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Item: Ideo ex fide gratis, vt firma sit promißio.

βούλεται ἀνθρώπους πάντας σωθῆναι ἀληθῶς
οἰκτίρμων, χριστός, παμμεδέων δὲ ὁ θεός.
τούτῳ πιστεύειν χρὴ, καὶ πρὸ ἐόντας ἀλιτρούς,
ἡμᾶς, ἠδὲ λόγον τοῦδ' αἰεὶ ἀμφαγαπᾶν.
ἔστι θεοῦ ἔλεος μείζων πασῶν κακιάων,
ἀντὶ ἡμῶν χριστὸς λύτρον ἔδωκε καλόν.

Vnus-

XIII.

Vnusquisq; se in promißionem Euangelij, quæ vniuersalis est, includat, nec fingat in Deo προσωποληψίαν, aut contradictorias voluntates: cum quidem mandatum Dei æternum & immutabile sit, vt omnes credant Filio, iuxta dictum: Hunc audite. Et in Psalmo, Beati omnes qui confidunt in eo.

οὐκ ὀλίγων θνητῶν, αὐτὰρ κατ᾽ ἀπείρονα γαῖαν
συμπάντων θεῖαί εἰσιν ἐπαγγελίαι.
ἶσος ἀεὶ θεός ἐστι βροτοῖς φίλοισι ἅπασιν,
ἀνθρώπων αὐτοῦ μηδὲ πρόσωπα μέλει
πάντας ἐφ᾽ οἷ καλέει ὁ θεὸς μέγαν ὅρκον ὀμόσ-
τοῦ δ᾽ ὃς πιστεύει πάμμακάρ ἐστιν ἀεί. (σας
οὐχ αὐτοῦ θεός ἐστιν ἐναντίος, οὐδ᾽ ἀπατηλὸς,
πάνσοφος, οἰκτίρμων. ἠδὲ δίκαιος ἐών.

XIIII.

Semper sonet in auribus nostris dictum Christi: Beati qui audiunt

diunt verbum Dei, & custodiunt illud: Item, Videte quomodò audiatis. Frustra enim auditur verbum sine consideratione, retentione & exercitio.

ῥῆμα θεοῖο ἀκοῦσαι, καὶ τηρῆσαι ἐκεῖνο,
    χρήσιμον ἀνθρώποις, καὶ φίλον ἐστὶ θεῷ.
μὰψ δὲ ἀκούεται οὐράνιον τόδε ῥῆμα βροτοῖσιν,
    εἰ μὴ τηρεῖται τῆς φρεσὶν ὀρθαλέως.
οὔατα γοῦν ἅμα καὶ κραδίην φίλε Χριστὲ ἄνοιξον,
    ὄφρα φυλάξωμεν σὸν λόγον ἱρὸν ἀεί.

XV.

Non deterreat nos ab inuocatione, consideratio indignitatis nostræ, cum omnes Sancti, inde vsq; ab initio, non fiducia propriæ dignitatis, sed fiducia misericordiæ propter Christũ promissæ, Deo preces adhibuerint, & propter eundem exauditi sint.

οὐδεὶς ἀνθρώπων εὔχεσθαι ἀνάξιός ἐστι,
πιστεύων ἐλέῳ τοι κρατεροῖο θεοῦ.
αὐτὴν ἀψευδὴς κέλεται θεὸς, ἠδ᾽ ἐπακούσειν
αἰτοῦντας στεῦται ὅρκον ὁμοῦ ὀμόσας.
οὐδεὶς τῶν ἁγίων ποτ᾽ ἐπηκούσθη δι᾽ ἑαυτόν,
ἀλλὰ διὰ Χριστὸν, τὸν θεοῦ υἷα μόνον.

XVI.

Opponamus indignitati nostræ præcepta & promißiones diuinas. Tu Deus præcepisti inuocationem, & vis hoc modo à nobis coli & celebrari. Agnosco igitur me ad obedientiam obligatum esse.

ἡμᾶς εὔχεσθαι χρὴ καίπερ ἀνάξιοι ἐσμὲν
τῶν εὐεργεσιῶν ἀθανάτοιο θεοῦ.
οὐ διὰ ἀξιότητα θεὸς κλύει ἔννομος ἡμῶν,
ἀλλὰ δι᾽ ἀψευδεῖς σφὰς μὲν ἐπαγγελίας.

XVII.

Etsi nos indigni sumus, qui Deum inuocemus, tamē præce-

ptum Dei dignum est, cui pareamus, promißio eius digna est, cui aßentiamur, & qua confidamus.

εὐσεβέος βροτοῦ ἐστὶ θεῷ πείθεσθαι ἀμώμῳ
καίπερ ἀνάξιός ἐστ' ἠδ' ἐ ἀμέμηνος ἄγαν.
τέρπεται ἀνθρώπων πειθαρχίᾳ ὃν κατὰ θυμόν,
αἱ ἐν τῇ πίστει γίνεται ἠδὲ, θεός.

XVIII.

Inuocemus Deum certa spe exauditionis, freti non nostra dignitate, sed dignitate nominis Iesu, & Dei præcipientis & promittentis.

βούλεται οὐνόματι χριστοῖο ἐν ἀγλαοτίμῳ
ἡμᾶς εὔχεσθαι παμμεδέων ὁ θεός.
ἐντολῇ οὖν πατρὸς πίσυνοι λύτρῳ τε ἀγαυῷ
υἱέος, αἰτῶμεν θλίψεσ' ἐν ἡμετέραις.
οὐδὲν παιδὶ φίλῳ δύναται γενετὴρ ἀπανεύειν
μουνογενεῖ χριστῷ παντοκράτωρ ὁ θεός.

XIX

Simus Deo grati, non tantum

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0022-3

in reb. secundis, sed etiam in aduersis. Nam in secundis rebus ipsa natura nos ad celebrationem Dei inuitat; At in magna vi tempestatum, hoc officium præstare, eximium & singulare decus est, quod non solũ Deo placet, sed etiam diabolum contristat, & ipsam calamitatem lenit.

Χρὴ χάριμ ἀθανάτῳ ἐχέμεν θεῷ εὔφρονι θυμῷ
αἰὲμ ἐμ εὐτυχίᾳ δυστυχίᾳ τε ὁμῶς.
Εὖ τότε γὰρ ῥέζει ἡμᾶς θεὸς, ὅτε πιέζει
ἡμᾶς ἀργαλέως πήμασι θυμοβόροις.
Θλίβει ὅπως σώσῃ θνητοὺς θεὸς οὐδ' ἵν' ὀλέσσῃ,
ζητῶν ὠφελίην πάντοτε ἡμετέρην.

XX.

Cum Deus seruet regulam, Glorificantes me glorificabo: nõ dubium est, quin mitiget ærumnas iis, qui cũ Iob exclamant,

DOMINVS dedit, DOMINVS abstulit, sit nomen Domini benedictum.

πᾶσι νέμει θεὸς ἀνθρώποις ἰθεῖαν ἀμοιβὴν
πλοῦτος αὐταρκὴς ἠδὲ δίκαιος ἐών.
πᾶς ὁ θεὸν τιμῶν, οὗτος τιμᾶται ἀληθῶς,
ὃς δὲ μὶν οὐ σέβεται, ἔσαι ἄδοξος ἀνήρ.
τοὔνεκα αἰδοίως αὐτὸν τιμάτω ἕκαστος,
εἴτε καλῶς πράττει ἐν χθονὶ εἴτε κακῶς.
πάντα δίδωσι θεός, καὶ ὅτε βούλεται αὖτις ἀφαι-
αὐτῷ δόξα, κλέος, κῦδος ἀγαυὸν ἀεί. (ρεῖ,

XXI.

Quemadmodum viator, iter faciens in tenebris, ignarus viæ & locorum, lætatur, cum manè aurora cepit spargere lucem: Ita omnes pij, sentientes onus peccati, et varijs periculis conflictantes, expetũt consuetudinem cum Deo, & vocati ad vitæ exitiũ, liben-

libenter tetrum onus dubitatio-num & sordes peccati, quod reliquum est in hac impura massa, deponunt, & optant se totos et semper ardere dilectione Dei, & lætitia in Deo.

οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνδρὸς ὁδίτου
　τοῦ στείχοντος ὁδὸν χετλίῳ ἐν σκότει,
ὃς τόπου ἠδὲ ὁδοῦ ἀδαήμων τρύχεται ἦτορ,
　ἠδὲ φάος λαμπροῦ ἠελίοιο ποθεῖ.
αὐτὰρ ἐπεὶ φαίνει φαιδρὸς ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
　αὐτὸς ἄγαν χαίρει εὔφρονα θυμὸν ἔχων.
οὕτως εὐσεβέες θνητοὶ μεμάασιν ἀπελθεῖν
　ἐκ σκότεος δνοφεροῦ τοῦδε κακοῖο βίου.
καὶ θεὸν ἀκαμάτως ὁράειν, ἀγαπᾶν τε καὶ ὑμνεῖν,
　νόσφι μεριμνάων ἠδὲ καὶ ἀμπλακιῶν.
ζῶμεν ἐνὶ σκότεσιν καὶ κινδύνοισι μεγίστοις,
　ἐν τόσσοις ἡμᾶς σῶζε σὺ Χριστὲ κακοῖς.

XXII.

Vt nauis destituta non solùm remis & velis, sed etiam guber-

natore perito, antè in ipsa iactatione obruitur, quàm portum conspicere potuit: Sic humana natura spoliata atque orbata rectore filio Dei, omnib. telis Diaboli proposita est. Quare votis assiduis petamus à Deo, ut luce Spiritus sancti regat mentes nostras, ne implicentur erroribus.

νοσφὶ κυβερνήτου καὶ ἐρετμῶν νηῦς σόη εἶναι
 οὐδὲ μία δύναται πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ,
ἀλλ' ἀνέμοις λιγυροῖσι σαλεύεται ἔνθα καὶ ἔνθα.
 κῦμα ἕως δ φνόν μιν καταπίνη ὅλην.
οὕτως ὃς μὴ ἔχει φύλακα Χριστὸν καὶ ἀρωγόν,
 ἄθλιος ἀκτέανος, καὶ κακός ἐστιν ἀνήρ.
κύμασιν ἐν κρυεροῖς τούτου βίου ἠδὲ θυέλλης
 σῶσον ἀεὶ ναύτας, ὦ φίλε Χριστὲ, τεούς
ἀργαλέους ἀνέμους κοίμα καὶ ὅπαζε γαλήνην,
 οὐράνιον δ' ἡμᾶς εἰς λιμέν' ἤδιω ἄγε.

XXIIII.

Meminerimus dicti Christi:

Qui

Qui vult me sequi, tollat crucem suam: Et societatem crucis Christi longè anteponamus omnibus honoribus & voluptatibus huius mundi. Quid enim prodest homini totius mundi possessio, si interim animæ iacturam faciat?

πικρὴ μὲν σταυροῦ κοινωνία ἐστὶν Ἰησοῦ
ῥύστου τὸ πρῶτον πᾶσι βροτοῖσιν ὁρᾶν,
αὐτὰρ ἔπειτα φέρει λιπαρῶς περικαλλέα μισθὸν
ἄφθιτον οὐράνιον, φαίδιμον, ἀΐδιον.
οὔτις ὅλως πρὸ ἀγῶνος ἀνὴρ κλειτὸς στεφανοῦται,
πράγμασι δ' ἐν χαλεποῖς λάμπει ἀεὶ τὸ
καλόν. (πτως,
τέτλαθι εὐθύμως, μετὰ Χριστοῦ πάσχε ἀμέμ-
εἰ σὺν τῷ αὐτῷ ζῆν ἐθέλεις μακάρως.

XXIIII.

Vtinam cum Paulo in doloribus & Epitasi certaminis verè exclamare possimus: Quis me a-

uellet à charitate Dei, num gladius? nũ persecutio? certò mihi persuadeo, idq́; exploratum omnino duco, nullius creaturæ tantam vim esse, vt me ex filij Dei manibus extorquere poßit.

οὐδεμία θλῖψις ἡμᾶς δύναταί ποτ᾽ ἀποσπᾶν
τῆς μεγάλης ἀγάπης ἀϊδίοιο θεοῦ,
εἵνεκα τοῦ Χριστοῦ ἡμᾶς φιλεῖ αὐτὸς ὁμοίως
ἢ εἰ μουνογενεῖ, καίπερ ἁμαρτινόους
τῷδε φιλοστόργῳ πειθόμεθα πατρὶ ἑκόντι
ἐμ τῆς εὐτυχίης ἠδ᾽ ἐνὶ δυστυχίης.
οὐ δύναται ἀφελεῖν ποτὲ οὐδεμία κτίσις ἡμᾶς
ἐκ χειρῶν στιφαρῶν τοῦ μεγάλοιο θεοῦ.
τοὔνεκα ἡμετέρας κουφίζωμεν μελεδῶνας
ἐλπίδι εὐτερπεῖ ἀϊδίοιο βίου.

XXV.

In omni inuocatione luceat hæc fides, statuens Deũ non alligatum esse ad causas secundas, sed propter nostros gemitꝰ moderari cau-

ri caussas secundas, & aut impedire, aut mutare.

πάντα θεὸς πράττει καλῶς, καὶ πάντα κυβερνᾷ,
ἠδὲ καὶ οἰκονομεῖ πάντα ἐπισταμένως.
πράττει ἅπαντ' ἀδεῶς, εὐτάκτως, ἠδὲ δικαίως,
οὐδενὶ καὶ δέεται πράγματι καρτερὸς ὤν.
τόνδε θεὸν δυνατὸν καὶ ἐλεύθερον, ὀβριμοεργόν,
χρὴ ἀεὶ αἰτῆσαι πήμασ' ἐν ἀνδρομέοις.
βούλεται ἀνθρώπους, δύναται καὶ, σῶσαι ἅπαντας,
τοὺς καταφεύγοντας πρός μιν ἀεὶ ὁ θεός.

XXVI.

Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te sustentabit, & non dabit in aeternum fluctuationem iusto.

ῥῖπτε τεὴν ὀδύνην θυμαλγέα ὀβριμοεργὸν
εἰς θεὸν, εὐμενέως ὅς σοι ἀρήξει ὅλως.
πιστὸς ἔφυ θεὸς ἡμᾶς πειρασθῆναι ἐάων
οὔ ποθ' ὑπὲρ δύναμιν, πρᾶος ἰδ' ἐσθλὸς ἐών.

XXVII.

Verè existant in animis nostris

 timor

timor Dei & fides Certò metuamus & exſpectem⁹ pœnas pro delictis. Lapſi verò non deſperemus, ſed petamus veniam, & ſciamus recipi petentes, & impetrare mitigationem.

Εὐφρονέων ὁ φόβος τε καὶ ἡ πίστις πολύδωρος·
κόσμος χριστιανῶν κάλλιμός ἐστι βροτῶν·
Σχέτλια πράττοντες, ποινὰς δείσωμεν ἀτερπεῖς,
ἢ δὲ ἁμαρτόντες μὴ ἀπογνῶμεν ὅμως
ἔστι θεὸς στρεπτὸς, πρᾶος, χρηστὸς γλυκύθυμος,
τοῖς ἐπὶ Μεσσίαν πᾶσι φυγοῦσι βροτοῖς.

XXVIII.

Quoties pauores periculaq́; in nos impendent omnia, non quaramus inconceſſa remedia dolorum: ſed à Deo petamus interiorem conſolationem, & liberationem aut mitigationē, iuxta conſilium Dei.

ἐν κρυόεντι φόβῳ καὶ κινδύνοις δακεθύμοις
μὴ ζητῶμεν ἄκος δυσσεβὲς ἀφραδέως.
αἰτῶμεν δὲ παράκλησιν θεόθεν καὶ ἀρωγὴν
βούλησιν κατὰ τὴν ἀιδίοιο θεοῦ.

XXIX.

Si quis aut foris oppugnatur, aut intus sentit pauores, is verbo Dei, quasi quodam sale, afflictiones suas perspergat, quod qui faciet, experietur, Deum esse fidelem, nec onerantem nos supra vires, sed dantem cum tentatione exitum, vt possimus perferre.

εἰ χαλεπῇσι μάχης ἔξω ποτὲ ἠὲ φόβοισιν
θυμοβόροισιν ἔσω, θλίβεται ἤδη ἀνήρ,
ἄλγεσι γυιοκόροις ἐπιπασσέτω ἤπιον ἄλκαρ,
ῥῆμα τὸ θεσπέσιον, φάρμακον οὐράνιον.
καὶ τόδε ποιήσας, πιστὸν καὶ πρᾶον ὑπάρχειν
τὸν θεὸν ἀθάνατον γνώσεται ἀτρεκέως (δρῶν,
οὐ βαρέοντα ὑπὲρ δύναμιν γένος ἀσθενὲς ἀν-
ἀλλὰ διδόντα καλὴν ἔκβασιν ἠδὲ τέλος.

In pae-

XXX.

In pœnis non murmuremus contra Deum, ſed cum Dauide exclamemus: Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum: & fiducia Mediatoris inuocemus Deum, petamus nobis ignoſci, nos recipi & ſanari.

μὴ γογγύζωμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὑψιμέδοντος
ἐν ποινῇς χαλεπῇς, τῇς φρεσὶ χωόμενοι,
ἀλλὰ συνάδωμεν πράως ἐπέεσι Δαβίδου,
ἔννομός ἐστι θεός, σὴ κρίσις ὀρθὴ ἀεί.

XXXI.

Sicut infans à ſola matre auxilium petit: ita nos à ſolo Deo opem & ſalutem petamus et exſpectemus, qui quidem & vult pro paterna bonitate, & poteſt pro ſua immenſa potentia, nobis

rectißimè consulere & prouidere.

νήπιος ὡς ἁπαλὸς μούνης παρὰ μητρὸς ἀμυ-
ἡ δὲ τροφὴν αὐτοῦ εἰν ἐῇ ἀσθενίᾳ, ναν,
οὕτω χρὴ χ' ἡμᾶς αἰτῆσαι ἄκος τε καὶ ἄλκας
θαρσαλέως παρὰ τοῦ ἀθανάτοιο θεοῦ
βούλεται εὐμενέως ἅμα καὶ δύναται ἐπερήγειν
ἄμμι, πατὴρ εὔνους καὶ πολύολβος ἐών.

XXXII.

Discamus Deum suo quodam consilio promissa aliquantisper differre, ac tandem optima fide & cumulatißima bonitate præstare; nèc propterea de promissione dubitandum esse, etiamsi contrarium in oculos incurrat.

τῇ βουλῇ πανερίστῳ ἐπαγγελίας ἀναβάλλει
εὐτερπεῖς σφετέρας παμμεδέων ὁ θεός,
ὀψὲ δὲ ἐκτελέει καὶ πληροῖ τάσδε ἀληθεῖς.
ἔνορκος πάμπαν καὶ πολύπιστος ἐών

ἔστι βραδῆ μὲν ἅπαντα τὰ τῶ θεοῦ ἀϊδίοιο
εἰς δὲ τέλος πάιν οὐκ ἀσθενῆ, οὐδὲ κενά.
καὶ πρὶν ἐπαγγελίας ἀναβάλλει εὖς θεὸς ἱράς,
ἔστιν ὅμως ἡμῖν οὐ βλάβη, ἀλλ' ὄφελος.
ἀνδρείως ἀνέχου σοὶ ἄχος σὸν οἰήσει ὄπισθεν,
τλῆθι, φέρει καρπὸν τλημοσύνη θεόθεν
ὅσσα δίδωσι θεός, πρᾴως φέρε μηδ' ἀγανάκτει,
ἐν ταῖς δυστυχίαις λάμπει ἀεὶ τὸ καλόν.

XXXIII.

Si quis veram beatitudinem in hac vita & post hanc vitam expetit, is quaerat primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & à Deo petat & exspectet reliquos gradus bonorum, tanquã adminicula vocationis.

πάμμακαρ ὅστις ἔμεν μέμαεν νῦν ἠδὲ καὶ αἰέν,
πρῶτον ζητείτω κτήματα οὐράνια.
λοιπὰ ἔπειτ' ἀγαθὰ ζητῶν αἰτείτω ἄνωθεν
κλήσιος ὡς κόσμον, καί τι βοηθόν, ἑῆς.

XXXIIII.

Quaeramus summum & maximum

mum bonum, ad quod præcipuè hominum natura condita est: nec dubitemus, quin Deus hæc longè inferiora largè effuséq; daturus sit.

παντοκράτωρ ὁ διδοὺς τὸ ἀοιδότατον καὶ ἄριστον,
αὐτόματος δώσει καὶ τὸ ἔλαττον ἐόν.
σπουδαίως ζητήσωμεν τὰ ἐόντα ὀλύμπου,
καὶ δώσει λιπαρῶς τὰ χθονὸς ὄντα θεός.

XXXV.

Semper aliis petitionibus præluceat fides accipiens remißionem peccatorum, cuius appendices sunt bona ad hanc mortalem vitam pertinentia.

πίστιν, ἣ ἀμπλακιῶν ἄφεσιν δέχεται διὰ χρι-
πρωτεύειν χρὴ ἀεὶ πάσῃ ἐν ἱκεσίῃ. στόν,
ταύτης προσθήκης μέρος ἤδ' ἐπίσαγμά τ' εἰσι
λοιπ' ἀγαθὰ βροτέου χρήσιμα τοῖδε βίου.
οὐ βίου αἰνοπαθοῦς χθονίοιο χάριν γένος ἀν-
κτίσθη, ἀτὰρ ζωῆς εἵνεκα οὐρανίης. δρῶν

Fac

XXXVI.

Fac mandata Dei iuxta vocationem, & pete auxilium à Deo. Tunc enim erunt consilia salutaria tuæ animæ et Ecclesiæ.

ῥέζε κατὰ κλῆσιν θεοῦ ὑψιμέδοντος ἐφετμάς,
αἰτησόμενός τ' ἀλκὰς τοῦδε παρ' ὀτραλέως.
καὶ τότε σαὶ βουλαὶ μελέται τ' εὔχρηστοι ἔσονται
σαυτῷ καὶ πολλοῖς ὠκυμόροισι βροτοῖς.

XXXVII.

Cum non modò reliquæ partes naturæ, sed etiam voluntates hominum, in Dei manu sint, nitatur fiducia nostra solo Deo, qui potest ex hostibus facere amicos.

ὡς κτίσιες πᾶσαι, οὕτω καὶ πᾶν τὸ θέλημα
θνητῶν, ἐν χερσὶν τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἀεί.
τῷδε πεποίθωμεν κρατερῶς δυνατωτάτῳ ὄν-
ἐξ ἐχθρῶν ποιεῖν ἄμμι τάχιστα φίλους. (τι

XXXVIII.

Cum Deus immensa misericordia

cordia nobis spacium concedat, vt conuerti poßimus, non abutamur hac tanta bonitate, sed accusemus nos vero gemitu, & fiducia Mediatoris redeamus ad Deum, rursus inuocemus, petamus nobis ignosci, nos recipi & sanari.

ἡμῖν συγχωρεῖ τὸν καιρὸν πρὸς μετάνοιαν
οἰκτίρμων ὁ θεὸς καὶ μάλα πρᾶος ἐών.
πάμμακάρ ἐστιν, ὅτις μὴ ἀϊδρείῃσι νόοιο
ταύτῃ ἀποχρᾶται ἡμερότητι θεοῦ,
ἀλλὰ πρὸς υἱὰ θεοῦ μάλα θαρσαλέως καταφεύ-
αἰτῶν ἀμπλακιῶν καὶ κακιῶν ἄφεσιν. (γει,

XXXIX.

Vult Deus nos quocunque tempore ad se conuerti, & conuersos certißimè recipit propter filium gratis.

αἰὲν ἀναφονέειν θνητοὺς ἐθέλει θεὸς ἡμᾶς,
πάμπαν ἐὼν στρεπτὸς καὶ γλυκύθυμος ἄγαν.

καὶ δέχεται νημερτὲς ἀναφρονέοντας ἅμισθι
εἵνεκα μουνογενοῦς παιδὸς ἀγανοῦ ἑοῦ.

XL.

Sit norma fidei nostræ, nec præscriptio longi temporis, nec ingens multitudo, nec maiorum exempla; sed verbum Dei, quod nec fallere, nec falli potest.

οὐ χρόνου, οὐ πλῆθός ποτε, οὐ προγόνων παράδειγμα,
γνώμονα δεῖ ἔμεναι πίστιος ἡμετέρης,
ἀλλὰ θεόπνευστον πολυόλβου ῥῆμα θεοῖο
ἄμμι κανὼν διδαχῆς ἔμπεδός ἐστιν ἀεί.

LXI.

Etiam amissis bonis corporalibus, & cum vita corporis certò amittenda est: tamen retinenda est promissio gratiæ & vitæ æternæ, vt Iob inquit: Etiamsi occiderit me, tamen sperabo

rabo in eum, quia ipse erit saluator meus.

καίπερ πάντα τὰ τοῦδε βίοιο ἀνάγκη ὀλέσαι,
τηρῆσαι δεῖ ὅμως δίαν ἐπαγγελίαν
δῖα ἐπαγγελία χάριτος θεοῦ ἠδὲ ὀλύμπου,
ὀλλυμένων πάντων ἐστὶ βέβαιος ἀεί.

LXII.

Certò credendum est promissionibus corporalibus, sed non præsumendus modus aut tempus, nisi voce Dei exprimatur.

εἰσὶν ἐπαγγελίαι πισταὶ θεοῦ ἠδὲ βέβαιοι,
οὐ δ' αὐτοῦ καιρὸν δεικτέον ἠὲ τρόπον.
ἐκτελέσει πιστῶς ὁ θεός ποτε, ὅσα ὑπέστη,
κἂν ἀναβάλλητ', πιστός ἅπαντα ἐών.

LXIII.

Non sequamur nostras imaginationes, sed in omni actione mandatum Dei & vocationem consideremus.

φαντασίαις ἡμῶν μὴ ἑπώμεθα, αὐτοῖς ἐφετμῇ
θείῃ, καὶ κλήσει, παντὶ ἐν ἔργῳ ἀεί. (στὰς
πολλάκις ἀνδρόμεαι βουλαὶ ἀπατῶσι σοφι-
οὐδὲ ἀπατᾷ συνεργοῦ πώποτε ῥῆμα θεοῦ.

XLIIII.

Cum mandatum Dei & vocationem audimus, voluntas nostra obtemperet, non sit ignaua aut contumax: petat etiam auxilium hanc ipsam ob caussam, quia negotia sustinemus à Deo mandata, pertinentia ad gloriam ipsius.

ἀθανάτοιο θεοῦ πρόσταγμα ἔχοντες ἀγαυόν,
πειθώμεσθα θεῷ πανσόφῳ αὐτόματοι.
ἠδὲ φυγόντες ἀγηνορίαν ἅμα καὶ προπέτειαν,
ποιῶμεν σπουδῇ ἔργα τὰ ἡμέτερα.
πράττοντές τε τὰ πρὸς τὴν δόξαν ἐόντα θεοῖο,
ἄλκας ἐπαιτῶμεν μιν μάλα θαρσαλέως.

XLV.

Discamus nostram infirmita-

tem

tem agnoscere, & non virtuti humanae asscribere, sed diuinae gratiae tribuere, si quid feliciter & salutariter geritur.

οὐχ ἡμῖν, αὐτὰρ θείῃ ἀναθῶμεν ἀρωγῇ,
ὅττι καλῶς πραχθῇ ἄμμι καὶ εὐφραδέως.
τοῖο θεοῖο ἄνευ δυνάμεσθα πεσεῖν καὶ ἁμαρτεῖν,
ἀλλὰ κατορθῶσαι οὐ δυνάμεσθα ὅλως.

XLVI.

Agnoscamus ingentem infirmitatem nostram, & assiduè petamus, vt & regat nos Deus, & sanet errata nostra.

ἀσθενίαν μεγάλην τε καὶ ἄγνοιαν κακόεργον
γνώτω ἕκαστος ἑὴν εὖ καὶ ἐπισταμένως,
αἰτείτω τε διδαχθῆναι θεόθεν, καὶ ἄγεσθαι,
σκεῦος ὅπως ἐλέους τῷ θεοῦ ἦσιν ἀεί.

XLVII.

Studeamus Deo placere sancta dicendo & sancta faciendo,

nec dubitemus, quin Deo flectente animos, semper habituri simus aliquos approbatores & adiutores iustorum & honestorum operum.

Χρὴ πράττειν ὁσίως τε λέγειν ἐπαρέσκειν
πειρώμεσθα θεῷ πανσόφῳ εὐσεβέως,
καὶ τούτου δόντος δοκιμαστὰς ἕξομεν ἐσθλοὺς
τῶν ἔργων ἀγαθῶν εἰσαεὶ ἡμετέρων.

XLVIII.

Cum res humanæ sint Euripo mobiliores, & ad breue exiguumq; durent tempus, omnia nostra consilia & actiones referamus ad eam vitam, quæ sola vita nominanda est, & sinamus interea mundum spiritus altos gerere, & quærere voluptates

earumq; instrumenta. Optima enim possessio est, quæ non hic relinquitur, sed illic possidetur.

τῶν χθονίων πάντων οὐδὲν ποτέ ἐστι βέβαιον,
καίπερ λαμπρὸν ἄγαν καὶ καλὸν εἶδος ἔχει.
πρὸς βίον οὖν κεῖνον, βίος ὃς μόνος ἐστὶν ἀληθῶς,
βλέψωμεν πάσης πράξεσ᾽ ἐν ἡμετέρης.
παυρίδιον τέρπεσθ᾽ ἐπὶ χρόνον ἤδη ἐῶμεν
τοὺς ἀθέους καπνῷ καὶ σκιᾷ οὐτιδανῷ.
θνητῶν εὐσεβέων θησαυρὸς ἐν οὐρανῷ εὑρεῖ
ἄφθιτος, ἀθάνατος, καὶ καλός ἐστιν ἀεί.

XLIX.

Cum omnes res humanæ sint caducæ, incertæ, breues & finitæ, expetamus perpetuam patriam cœlestem, & ad eam animos nostros præparemus.

πάντα τὰ τοῦ βίου ἀνδρομέου νημερτὲς ὑπάρχει
βαιὰ, πονηρὰ, κακὰ, σχέτλια, ὠκύμορα.

πατρίδος οὖν τυχέειν σπουδάζωμεν χαριέσσης
οὐρανίης, ἣ ἀεὶ ἄφθιτός ἐστι μόνη.
ὅστις δ' ἀϊδρείῃσι νόου ταύτης ἀφάμαρτεν,
ἔστι τάλας, πτωχὸς, καὶ βαρύποτμος ἀεί.

L.

Nihil aliud in hac vita peregrinationis nostræ meditemur, nisi quia & hîc non semper erimus, & ibi nobis locum benè viuendo paremus, vnde nunquã migrabimus.

οὐδενὸς ἐν λυγρῇ ταύτῃ ἀποδημίᾳ ἄλλου
φροντίζωμεν ἀεὶ, ἐξόδου ἢ μακάρης.
ἠδὲ τοῦδ' ἐν ζώειν σκευάζωμεν τόπον ἡμῖν
κεῖθι, ὅπου αἰὲν χρήσιμόν ἐστι μένειν.

LI.

Seruiamus Deo propter ipsius gloriam, etiamsi non respondent hominum voluntas & studia nostris meritis.

χρὴ λατρευέμεναι θεῷ ἀνθρώπους διὰ δόξαν
αὐτοῦ μηδὲ μένειν τὴν χάριν ἀνδρομένην.
ἀνδράσι τοῖς πιστῶς πονέουσι δίδωσιν ἀμοιβὴν
ἄφθονον ἐν καιρῷ πάνδικος ὢν ὁ θεός.

LII.

Suam quisq; Spartam ornet, hoc est, muneris sui officia fideliter faciat, & à Deo defensionem petat.

σπάρτην ἣν ἔλαχεν, πιστῶς κοσμείτω ἕκαστος,
αἰτήσας δύναμιν τοῦ κρατεροῖο θεοῦ.
τοῖς πονέουσι θεὸς παραγίνεται, οὐ δὲ ἀέργοις,
εὐτυχέει μηδὲν νόσφι πόνοιο βροτοῖς.

LIII.

Calamitates non sunt signa reiectionis: nec iudicandum est de Dei voluntate erga nos ex calamitatibus nostris, sed ex verbo & promißione ipsius.

συμφοραὶ ἄγρυπνοι καὶ δυστυχίαι δακέθυμοι,
οὐ σημεῖα θεοῦ εἰσὶ χολωσαμένου

ἔυνους γὰρ μάλ᾽ ἐῶν ὁ θεὸς σύμπαντα κολάζει
ἠέα ὃν στέργει καὶ φιλικῶς δέχεται.
κρίνειν οὐ θέμις ἐστὶ περὶ γνώμης θεοῦ ἀλγῶν
ἐκ βροτέων, ἀτὰρ ἐκ τοῖο λόγοιο θεοῦ.

LIIII.

Feramus placidè ἐπίβαλλον μέρος *ærumnarum, & sciamus, neminem omnium sanctorū ad immortalem illam beatitudinem delicato itinere peruenisse.*

πρᾴως χρὴ φερέμεν τὰ θεόσδοτα πήματα
ἐν τούτῳ μικρῷ ἀργαλέῳ τε βίῳ ἡμᾶς
οὐδεὶς τῶν μακάρων ποτὲ εὐτυχέων διὰ παντὸς
τὴν εὐδαιμονίην κτήσατο ἀΐδιον.

LV.

Etsi non semper corporalem liberationem consequimur, tamē sciamus certò secuturam esse vniuersalem liberationem Ecclesiæ resuscitatæ, in qua Deus absterget

sterget omnem lachrymam ab oculis piorum.

οὐκ ἐμ ἐπιχθονίῳ τούτῳ χαλεπῷ βίῳ αἰὲν
λαγχάνομεν καμάτωμ ἔκλυσιμ ἡμετέρων.
ἴδμεν γοῦν νεκρῶμ πάντωμ ποτ' ἔσεσθ' ἔγερσιμ,
ὅττε τέλος πάντωμ ἔσσαι ἀχῶμ γλυκερόμ.
ταύτην τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοῖς εἰσορόωντες,
πήματα ἀνδρείως μικρὰ φέρωμεν ὅλως.

LVI.

Quod si nolit Deus suo quodam consilio, quod est & sapientißimum & optimum, in hac vita damna nostra leuare, cogitemus, πολίτευμα *nostrum in cœlis esse, & illa humana contemnanus, quæ aut deserunt nos, aut à nobis deseruntur.*

ἢμ θεὸς ἐσθλὸς ἐὼμ ἅμα καὶ σοφὸς, οὐκ ἐθέλῃσι
κουφίζειμ, βίῳ ἐμ τῷδ', ἄχθος ἡμέτερομ,
μερμηρίζωμεν πολίτευμα ἐμ οὐρανῷ εὐρεῖ
ἔμμεναι ἡμέτερομ, πάγκαλομ, ἀίδιομ.

πάντα

πάντα τὰ τοῦδε βίου ὀλιγοχρονίου παρορῶντες,
ἐλπίδι χαίρωμεν τοῦ βίου οὐρανίου.

LVII.

Breuia incommoda magno feramus animo, & in Deo dulce leuamen curarum habeamus, quia dum respicimus versamusq; nos, immortalitas aderit.

τὰς βροτέας ὀδύνας μικρὰς καίπερ μεγ. ἄτερ,
εὐσεβέος πράως ἀνέρος ἐστὶ φέρειν. (πεῖς,
ἔσται γὰρ λευκὴ μετὰ λαίλαπα αἶψα γαλήνη,
ἀντὶ τ' ἄχεος σμικροῦ ἡδονὴ ἀΐδιος.
ἔστιν ἄχος χθονὶ ἐν δ' ἴῃ ἀντάξιον οὐδὲν
μελλούσης δόξης, οὐρανίου τε χαρῆς,
πρὸς ταύτην παπταίνοντες μέγα εὔφρονι θυμῷ,
ἐν θεῷ ἄμπαυσιν χῶμεν ἄχους γλυκερήν.

LVIII.

Qui sibi & posteritati piè vult consulere, is ducat hoc præcipuũ patrimonium, timere Deum, et custodire puritatem doctrinæ, tan-

tanquam præclarum depositum, & magni precii thesaurum.

πᾶς ὁ θέλων ὀρθῶς φροντίζειν αὐτὸς ἑαυτῷ,
ἠδὲ φίλων τέκνων, υἱῶν καὶ ὄπισθεν ἀεί,
οἰέσθω ἔμεναι πατρῷον κτῆμα βέβαιον,
εὖ ζῆν καὶ τηρεῖν ῥῆμα θεοῖο φίλον.

LIX.

Qui vult Deo placere, timeat Deum & verè agnoscat propriam infirmitatem, & verè doleat propter reliquias peccati, & fide confugiat ad misericordiã propter Christum promissam.

ἢν ἐθέλῃς ἀρέσαι θεῷ ἁγνῶς δείδιθι αὐτόν,
σαί τὴν τ᾽ ἀσθενίαν γνῶθι σὺ κῆρ ἀχέων.
ἠδὲ τεῶν κακιῶν κλαῦσον κακὰ λείψανα πολ-
πρὸς Χριστὸν θαρσῶν καὶ κατάφευγε μόνον. (λῶν

LX.

Nemo innitatur prudentiæ suæ, sed singuli precemur à Deo,

vt

vt luce verbi sui, & spiritu sancto, regat mentes nostras, ne implicentur erroribus.

οὔτις ἀνὴρ ἰδίῃ δυνάμει σοφίῃ τε πεποιθὼς
ποιείτω τι, δοκῶν καί περ ἄμεμπτος ἐών.
αἰτείτω δὲ κυβερνηθῆναι ἕκαστος ἄνωθεν,
μὴ σφαλῇ, ἐκλέξας σχέτλια ἀντὶ καλῶν,
ῥηΐτερον θνητοῖς μηδὲν πέλει ἢ ἁμαρτεῖν.
πολλάκι καὶ συνετὸς σφάλλεται ἐσθλὸς ἀνήρ.

LXI.

Nostrum est diligenter & fideliter facere opera vocationis, & fugere affectatam omißionem: cura verò de exitu nostrorum laborum & certaminum Deo commendanda est, qui perficiet, ne inani contentione frangamur, sed vt labor noster sit salutaris in Domino.

σπουδαίως ἅμα καὶ πιστῶς πράττωμεν ἕκαστοι
ἔργα τε καὶ πράξεις κλήσιος ἡμετέρης,
αὐτὲν δ' ἀγρύπνους ἐπιτρέψωμεν μελεδῶνας
πατρὶ φιλοστόργῳ, τῷ θεῷ ἀθανάτῳ.

LXII.

Deus non plus postulat, quàm mediocrem diligentiam cautionis, cætera vult sibi committi. Nam omnia pericula humanis consiliis vitari non possunt.

τὴν σπουδὴν πίστιν θ' ἡμᾶς θεὸς ἁγνὸς ἀπαιτεῖ,
αὐτὸς δ' εὐτυχίαν ἄμμι δίδωσι μόνος.
οὐκ ἀσόφου βροτοῦ, ἀλλὰ σοφοῦ ἔργον θεοῦ ἐστι
πάντας κινδύνους τοῦδε βίοιο φυγεῖν.

LXIII.

Obediamus Deo in afflictionibus propter has caussas: prima, quia Deo debetur obedientia, et afflictiones nō accidunt casu, sed certo consilio Dei: deinde quia

caussa

caussa finalis est, non ut pereamus, sed ut reuocati ad pœnitentiam, & ad exercitia fidei & inuocationis, seruemur.

πειθώμεσθα θεῷ ἐν δυστυχίῃς δακεθύμοις,
οὐκ ἀγανακτοῦντες κῆρ τ' ἀχέοντες ἄγαν.
οὐκ ἀπὸ ταυτομάτου κακὰ πάσχομεν, αὐτὰρ ἕκη-
τοι πρᾳέου ἅμα καὶ ἀϊδίοιο θεοῦ (τι
τίννυται ἀνθρώπους θεός, οὐχ ἵνα τοὺς δ' ἀπο-
ἀλλ' ἵνα εὐθύνῃ ἠδὲ μετ' ὠφελέῃ. (λέσῃ,
οὐδεὶς ὧδε πατὴρ δυσκήνῳ παιδὶ συναλγεῖ,
ὡς θεὸς ἀχθομένοις ἄμμι συναλγεῖ ἐΰς.

LXIIII.

Metuant iudicium Dei omnes homines, nec quisquam speret se impune peccaturum esse, propter generis nobilitatem, aut maiorum merita, quia Deus reddit unicuiq; iuxta opera sua.

ποινὴν ἠδὲ τίσιν θείην φοβεέσθω ἕκαστος,
ἣν ἀποτίσει ὅλως πᾶς κακόεργος ἀνὴρ

νηποινὶ, προγόνων διὰ εὐγενείην καὶ ἀγαυὴν
δόξαν, ἁμαρτήσειν ἐλπέτω οὔτις ἀνήρ.
ἔννομος ὢν, ὀρθὴν ἀποδώσει ἑκάστῳ ἀμοιβὴν
ἔργα κατ' αὐτοῦ, εὖς παμμεδέων ὁ θεός.

LXV.

Vt iudicio Dei nihil opponi debet nec potest, nisi fiducia misericordiæ propter Christũ promissæ: sic iniquis hominum iudiciis testimonium bonæ conscientiæ opponendum est.

οὐ δυνάμεθα θεοῦ ἀντιστῆναι κρίσει οὐδέν,
πλὴν λύτρον χριστοῦ φαίδιμον ἰσοθέου.
ἀνθρώπων δὲ κρίσει καθαρὸν τὸ συνειδός ἀνά-
ἀντιστῆναι ἀεὶ χρὴ μάλα θαρσαλέως. (γνώμ
ἀκριβῶς ἁγνὸν τηρήσωμεν τὸ συνειδός,
οὐ φροντίζοντες τὴν κρίσιν ἀνδρομένην.

LXVI.

Discamus sapientiam, cum à Deo deseritur, nec felicem, nec

 salu-

salutarem esse, & vitam nostrā omniaq; consilia & actiones gubernari petamus non humana, sed diuina sapientia.

οὐδὲ μία σοφίη συνετοῖο θεοῖο ἐρήμη
εὐδαίμων ποτὲ ἢ χρήσιμός ἐστι βροτοῖς.
τοὔνεκα εὐχώμεσθα κυβερνηθῆναι ἕκαστοι
οὐ βροτέῃ συνέσει, ἀλλὰ θεοῦ σοφίῃ.

LXVII.

Etsi Deus pius suppeditat bona corpori necessaria: tamē caduca hæc semper & mobilia esse ducunt, eorumq; non tàm facultatem & copiam expetendam putant, quàm et in vtendo rationem, et in carendo patientiam.

δῶρα μὲν ἐστὶ θεοῦ τὰ κτήματα τοῦδε βίοιο,
πρὸς χρῆσιν δειλοῖς πάντα δοθέντα βροτοῖς.
τοὔνεκα οὐ λίην ἀγαθοὶ ὀρέγονται ἐκείνων,
εἰδότες ὄντα ὅλως βαιά τε καὶ σφαλερά.

κτήμασιν εὐσεβέες θνητοὶ οὐ χρῶνται ἀμέτρως
ἔνδειαν τούτων ἠδὲ φέρουσι καλῶς.

LXVIII.

Si quis vult esse felix in rebus gerendis, faciat iusta & necessaria, quæ postulat vocatio, & petat auxilium à Deo.

ἐν γὰρ πράττεσθαι ὅτις εὐδαίμων θέλει εἶναι,
αἰὲν ἀναγκαῖα πραττέτω ἠδὲ καλά,
καὶ παρὰ ὑψίστοιο θεοῦ αἰτείτω ἀρωγὴν,
τούτῳ ἐπιστρέψας ἔκβασιν ἐμμαπέως.

LXIX.

Deus regulariter per media ordinata efficax est, & vult nostram diligentiam, velut remigum laborem, ipsi nauim regenti & impellenti non deesse.

παμμεδέων ὁ θεὸς διὰ μέσων πάντα συνεργεῖ
ὀρθῶν καὶ νομίμων, αὐτὸς ἃ τάξε σοφῶς.
καίπερ νῆα κυβερνᾷ ὅλην αὐτὸς καὶ ἐλαύνει,
αἰτεῖ ὅμως ἐρετῶν ἀλγινόεντα πόνον.

LXX.

Si quis vult esse vel in negocio cum dignitate, vel in negocio sine periculo, is eum vitæ cursum teneat, vt erga Deum quidem pius sit, erga homines verò iustus, beneficus & verax.

ἀσφαλέως ὅστις ζώειν ἐθέλεις καὶ ἀμέμπτως
ἐν σχολῇ εὐτερπεῖ, ἠδὲ ἐν ἀσχολίᾳ,
πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτ' ἄσκει τὸ ἀληθές,
σὺν τῇ εὐεργεσίῃ, ἠδὲ δικαιοσύνῃ.

LXXI.

Timor Dei regat omnia consilia nostra, nec quicquam spe occultationis contra iustitiam, aut alias virtutes faciamus.

Ἡμετέρας βουλὰς πράξεις τ' ἰθυνέτω αἰὲν
τοι θεοῦ ἱμερόεις ἀθανάτοιο φόβος.
αἰσχρὸν δὲ πρήξας λήσειν θεὸν οἰέτω οὐδείς,
ὄμμα θεοῦ καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα.

ἀνθρω-

ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἄδικόν τι πλέξας,
οὐ λήσεις δὲ θεὸν, μηδὲ λογιζόμενος.

LXXII.

Vt nauigantes confugiunt ad portum, & supplices ad aram: sic pii confugiunt ad precationē, quæ est rectrix omnium periculorum, & præsidium in hac vita humana præcipuum.

πρὸς λιμένα γλαφυρὸν ναυτιλλόμενος καταφεύγει,
πρὸς βωμόνθ' ἱκέτις πᾶς βαρύποτμος ἀνήρ.
εὐσεβέες δ' ἄνδρες καταφεύγουσιν ποτὶ εὐχὴν
πήμασιν ἐν λυγροῖς θυμοβόροις τε γόοις.
ἐν χαλεπῆς ὀδύνης, καὶ κινδύνοις φοβεροῖσιν,
εὐχὴ ἔφυ προβολὴ, φρούριον, ἄλκαρ, ἄκος.

LXXIII.

Ingens decus est, versari in acie, & manu cū hoste confligere, nec inani cōtentione frangi, sed

ornari victoria diuinitùs: longè autem maius decus est, frenare acres naturæ impetus, & æmulationum semina timore et inuocatione Dei reprimere.

ἀνέρι ἰφθίμῳ τιμὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ,
ἐν μάχῃ ὅς νικᾷ δυσχερεῖ ἀντίπαλον.
δόξα δὲ ἀτρεκέως πολὺ μείζων ἐστὶ καὶ αἶνος,
αὐτὸν νικῆσαι εὖ καὶ ἐπισταμένως
ἐστὶν ἀνὴρ ἀνδρειότερος νημερτὲς ὁ αὑτὸν
νικῶν, ἢ ἐχθρῶν δυσμενέων ὁ κρατῶν.

LXXIIII.

In bona caussa decet habere bonum animum, & à Deo salutarem exitum exspectare.

πράξεσιν ἐν ἀγαθαῖς χρὴ ἔχειν μεγαλήτορα θυ-
προσδοκᾶν τε τέλος πρὸς θεοῦ ἱμερόεν. (μὸν

LXXV.

Sciamus idq; exploratum omnino ducamus, solum Deum esse firmum & fidelem amicum,

& præsidium in omnibus ærumnis certißimum.

ἔστι φίλος πιστὸς καὶ φρούριον ἔξοχ᾽ ἄριστον,
ἄλγεσιν ἐν λυγροῖς μοῦνος ἅπασι θεός.

LXXVI.

Semper & vbiq; obliuiscamur commodorum priuatorum, & omnia referamus ad aliorum vtilitatem.

ἀνέρος ἐστὶ σοφοῦ, ὀφέλους ἰδίοιο λαθέσθαι,
αὐτομάτως τ᾽ ἄλλοις πάντοτε ὠφελέειν.
πᾶν ἀγαθὸν, κοινωνικόν ἐστι φύσει διαπαντός,
χρηστὸς ἀνὴρ ἀγαθὸν κοινὸν ὑπάρχει ἀεί.

LXXVII.

Vt in aluecolis apes singulæ conferunt labores suos ad communem vtilitatem: ita singuli sua studia & officia ad salutem & tranquillitatem reipub. & Ecclesiæ conferre debent.

ὡς ἐνὶ τῷ σίμβλῳ σκιόεντι μέλισσα ἑκάστη
εἰς κοινὴν πυκινῶς ἔργα τίθησιν ἑά,
οὕτω χρὴ θνητοὺς μόχθους σφετέρους καταθέσθαι
πρὸς χρῆσιν κοινὴν ὠφελίην τε βροτῶν.
ἄνθρωπος χάριν εἵνεκα ἀνθρώποιο τέτυκται,
κοινοὺς γοῦν καρποὺς, οὐ δ' ἰδίους, χρὴ ἔμεν.

LXXVIII.

Discamus primis illecebris Diaboli repugnare, & actiones carnis spiritu mortificare. Qui enim primam scintillam nō opprimit, sed incendium materia alit, & motu excitat, is postea rogum inflāmatum & ardentē extinguere nulla ratione potest.

τοῖς πρώτοις κακιῶν θελγήτροισιν χρὴ ἀπαντᾶν
καὶ νεκροῦν ὁρμὰς πνεύματι οὐλομένας.
πᾶς τις ὁ μὴ σβεννὺς ταχέως σπινθῆρα ἐν
εἶτα πυρὰν καυστὴν σβέννυμαι οὐ δύναται. (ἀρχῇ

LXXIX.

Semper simus vigilantes & intenti,

intenti, ac primis initiis tentationum repugnemus, non foueamus nec alamus impias in animis opiniones, aut impios affectus.

χρὴ νήφειν ἀγαθούς τε καὶ εὐλαβέεσθαι ἁμαρτεῖν,
ἠδ᾽ ἀνθίστασθαι τῇ κακοῦ ἀρχῇ ἀεί.
ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ κέρδιον ἢ τελευτήν,
τὴν ἀρχὴν ἔμφρων αἰὲν ἀκεῖται ἀνήρ.

LXXX.

Non tantùm peccata, sed etiam occasiones, ut personæ, loca, tempora & similia, quæ viam peccandi præbent, piis vitanda sunt.

οὐ μοῦνον κακίας αὐτάς, αὐτὰς καὶ ἀφορμὰς
τῶν κακιῶν πάσας χρὴ σόφον ἄνδρα φυγεῖν.
εἰσὶ δὲ οἱ καιροί, ἅμα καὶ τόποι, ἠδὲ πρόσωπα,
ἄλλά τε τοιαῦτα, πλεῖσται ἀφορμαὶ ἀεί.
παρθενικὴ Δεινὰ τόπον οὐ φεύγουσα πονηρόν,
τεῦξ᾽ ἄχος οἱ αὐτῇ, ἠδὲ τοκεῦσι γόον.
ταύτης μνησάμενος συμπάσας φεῦγε ἀφορ-
τῶν κακιῶν, κακίας ὃς φυγέειν ἐθέλεις. (μάς

LXXXI.

Non accersamus nobis ultrò calamitates, sed rectè toleremus illas, quæ propter peccatum aut confeßionem doctrinæ nos premunt, etiam non accersitæ.

πήματα θυμαλγῆ θνητὸς πεπνυμένος οὐδεὶς
αὐτῷ ἐπισπάτω πώποτε αὐτομάτως.
χρὴ δ᾽ εὖ τετλάμεναι κακὰ, ἡμᾶς ὅσσα πιέζει
τῆς βουλῆσι θεοῦ πατρὸς ἐπουρανίου.
Ἀηδία ἐν λύπῃ μωρὸς χειμῶνα ἐπισπᾷ,
ἀλλὰ σοφὸς παύει λαίλαπα ὀξαλέως.

LXXXII.

Tu præsens cura, Domino committe futura.

καδδύναμιν τὸ παρὸν ποίει πιστῶς, τὸ δὲ μέλλον
αἰὲν ἐπιτρέψον παμμεδέοντι θεῷ.

LXXXIII.

Fide Deo, soli mundo diffide tibiq;,
Et tamen officium fac sine fraude tuum.

Nec

Nec facias quicquam, nisi quod fecisse necesse est,
Quamq́, dedit, norma est vna sequenda, Deus.

εὖ πίστευε θεῷ, κόσμῳ καὶ σαυτῷ δ' ἀπιστῶν,
ἠδ' ἀδόλως ἔργον ῥέζε ἀεὶ σὺ τεόν.
καὶ μοῦνον τὸ ἀναγκαῖον ποίησον ἀμέμπτως,
γνώμονα θεὶς ἔργων ῥῆμα θεοῖο μόνον.

LXXXIIII.

Optima ratio exordiendi siuè sermonem, siuè negotium, est, ducere principium à Deo, & in Deo desinere.

τάξις τοι λαλέειν καὶ πράττειν ἐστὶν ἀρίστη,
ἐκ θεοῦ ἄρχεσθαι, ἔν τε θεῷ τελέσαι.
δωτὴρ καὶ ταμίης χαρίτων θεός ἐστιν ἁπασῶν
πλούσιος, εὐγνώμων, καὶ πολύολβος ἐών.
χρὴ γοῦν οὐ προφορὰν χαρίτων δωτῆρα τοσοῦτον,
μή ποτε αὐτοῦ ἀφέλῃ κάλλιμα δῶρα ἑά.
τοῖς ἀχαριστοῦσιν λήγει θεὸς αὐτὸν ὀπάζων,
οἳ ψεῦσται ἄδικοί τ' εἰσὶν ἅπαντες ἅμα.

LXXXV.

Optima scuta & clypei piorum sunt, promißiones Dei fide apprehensæ.

ἀνδρῶν εὐσεβέων ἀσπίς τε καὶ ὅπλον ἄριστον,
αἱ μεγάλοιο θεοῦ εἰσὶν ἐπαγγελίαι.
αἳ πελέθουσι μόναι ἐν ἄλγεσι θυμοβόροισιν
ἄμπαυσις κρατερὴ, καὶ μόνιμος προβολή.

LXXXVI.

Vbicunq; erimus, sententia, voluntate & confeßione cum vera Ecclesia, quæ est pusillus grex & cœtus egenus ac pauper, perpetuò coniuncti simus, nec vllo tempore hoc sanctißimum fœdus rumpamus.

αἰὲν, ὅπου ἐσμὲν, συμφωνήσωμεν ὁμίλῳ
ἐκλεκτῶν θνητῶν δόγματι ἠδὲ λόγῳ·
μικρὸν ποίμνιον ἣ θείη ἐκκλησία ἐστὶ,
δύσμορον, ἄκτημον, τληπαθὲς ἠδὲ τάλαν,

ὄλβιος ἔστιν ἀνὴρ, τούτου μέλος ὅστις ὑπάρχει.
οὐ ῥήξας ταύτην πώποτε συνθεσίην.

LXXXVII.

Vt extra arcam Nohæ nemo mansit incolumis: sic nulli erunt hæredes vitæ æternæ, nisi prius in hac mortali vita ciues fuerint huius Ecclesiæ, in qua sonat vox Euangelij.

ὡς θνητῶν πάντων οὐδεὶς ἔκτοσθε κιβωτοῦ
ἐνσέλμου σώθη Νῶε παρὸς γεραροῦ.
οὕτω καὶ μηδεὶς, ὁ μὴ ὢν μέλος ἱεροῦ ὁμίλου
χριστιανῶν, ἕξει οὐρανὸν εὐρὺν ἄνω.

LXXXVIII.

Non nostri solùm rationem habere debemus, sed etiam proximi, quia conditi sumus ad societatem & communicationem officiorum, sine qua societas manere non potest.

οὐχ ἡμῶν αὐτῶν φροντίζειν χρὴ μόνον ἡμᾶς,
ἀλλὰ καὶ ὀτραλέως τοῖς πέλας ἡμετέρου
θνητὸς ἀνὴρ εἰς τὸ χραισμεῖν ἐκτίσθη ἕκαστος,
δῶρα βροτοῖς ἄλλοις καὶ μεταδοῦμεν ἑά.

LXXXIX.

Exemplis tristißimorum casuum admoniti, agnoscamus fallaces eße hominum spes, & fragilem fortunam, et moderemur animos in rebus secundis, nec nimis credamus serenitati prosperæ fortunæ.

τοῖς φοβεροῖσι διδαχθέντες παραδείγμασιν ἄλλων,
γνῶμεν ἔμμεν δολερὰς ἐλπίδας ἀνδρομέας.
τὴν δὲ τύχην βροτέην ἀεὶ εἰδότες ἄστατον οὖσαν,
πιστεύσωμεν ἄγαν οὔποτε εὐτυχίῃ.

XC.

Insanus est, qui alteri fortunam tanquam probrum exprobrat, cum nemo hominum sciat,

etiamsi

etiamsi florens sit, an ad vesperã sit eadem fortuna mansura.

ὅστις ὀνειδίζει τὴν δυστυχίην βροτῷ ἀνδρί,
ἀτρεκέως ἄφρων ἠδ᾽ ἀνόητος ἔφυ.
οὐδεὶς γὰρ πάντων σάφ᾽ ἐπίσταται εὐτυχεόντων,
εἰ τύχη ἐς στιγμὴν τοῦ χρόνου ἥδε μενεῖ.

XCI.

Tribuendus est cuiq; locus, quem meretur: & dona Dei in alijs data propter communem salutem, amanda & fouenda sunt: & Deo gratiæ agendæ pro donis, cuicunq; dederit.

Χρὴ τόπον, ὅς πρέπει, ἀνδρὶ βροτῷ ἀπονέμειν
χωρὶς τοῦ μίσους καὶ φθόνου οὐλομένου. ἑκάστῳ
καὶ διὰ ὠφελίην κοινὴν τὰ θεόσδοτα δῶρα
ἐν ἄλλοις ἀγαπᾶν ἠδὲ σέβεσθαι ἀεί.

XCII.

Quemadmodum Solis splendori cedunt fumi et nebulæ: ita veritas

ritas, Deo adiutore, tandem victrix est calumniarum. Hac ſententia pii eant ouantes animis, & ſpe ſua damna leuent.

ὡς καπνοὶ δνοφεροὶ ἅμα καὶ νεφέλαι σκοτόεσσαι
εἴκουσιν λαμπρῷ τῷ φάει ἠελίου,
οὕτω καὶ, ἰδόντος θεοῦ, ἐνδόξως τὸ ἀληθὲς
διαβολὰς νικᾷ ὕστερον ἰοῦσα κακάς.
εἰδότες οὖν ἀγαθοὶ τάδε, θαρσείτωσαν ἀλύ-
διαβολαὶ ψευδεῖς οὐ κρατέουσιν ἀεί. (πως,

XCIII.

Singuli ſuam infirmitatem, ſuos errores & lapſus, ſua peccata agnoſcant, ac ſeſe primùm puniant, & emendent: Poſtquam nos ipſos puniuimus & emendauimus, tùm primùm conſideremus, quandò & quo ordine debemus iudicare.

πρῶτον

πρῶτον ἑὰς κακίας καὶ σφάλματα γνώτω ἕκα-
ἠδ' ἐπανορθούτω πάντα τάδ' ὀξαλέως. (στος
εἶτα δὲ ἐξέτασιν ποιῶν φραζέσθω ἀμέμπτως,
πῶς ἄλλους κρίνει εὖ καὶ ἐπισταμένως.
ἔστι κριτὴς ἄλλων ἀνθρώπων ἔννομος οὐδεὶς,
αὐτὸς ὁ μὴ κρίνων πρῶτον ἑαυτὸν ὅλως
πᾶς τις ἀνὴρ ἀγαθὸς πρῶτον ἐγκαλεῖ αὐτὸς ἑαυ-
εἶτα δ' ἀνακρίνει τοὺς πέλας εὐμενέως, (τόν,

XCIIII.

Singuli in ciuili conuersatione & sapienter ferre imbecillitatẽ hominum, & prudenti dißimulatione communi tranquillitati condonare debemus.

ἡμᾶς οὖν θνητοῖς ὄντας θνητῶν χρὴ ἀκιδνῶν
ἀσθενίαν φερέμεν σώφρονι θυμῷ ἀεί,
καὶ συνετῶς προορᾶν ἅμα καὶ συγγνῶναι ἑκόντι
ταύτην δημοσίῃ πάντοτε ἡσυχίῃ.
ῥεῖα βροτοῖς ἄλλοισιν συγγινώσκει ἕκαστος,
ὃς τῆς συγγνώμης δεύεται αὐτὸς ἀνήρ.

XCV.

In Republica primùm opus

est ea inter ciues beneuolentia, vt non grauatim quod, quisque potest, ad vsum communem cōferat. Deinde vt quædam vitia in aliis dißimulet. Postremò vt sua diligentia & dexteritate ea sanet, et iacturam arte sarciat.

πρῶτον τοῖς ἀστοῖς εὐνοίης προσδεῖ ἐκείνης,
ἣ κοινοῖ ἄλλοις πάντα ἑκοῦσ', ὅσ' ἔχει.
καὶ μετέπειτα τινας κακίας πράως φέρειν ἄλλων,
καὶ κρύπτειν ταύτας καθ' δύναμιν συνετῶς.
καὶ μετὰ ταῦτα ἑῇ σοφίῃ τέχνῃ τε ἀκεῖτ
σφάλματα, ἀφροσύνην, ἠδὲ καὶ ἀσθενίαν.
Βελτίστοιο ἑνὸς κάρατος μέλη ἐσμὲν ἅπαντες,
φροντίζειν ἕτερον χρὴ φιλικῶς ἑτέρου.

XCVI.

Discamus æquo animo ferre lenta aularum beneficia, et præcipites iniurias, & à Deo defensionem petamus & exspectemus

ὕβρεις ὠκείας, εὐεργεσίας τε βραδείας
τῶν αὐλῶν, πράως καὶ σοφὸν ἄνδρα φέρειν.
καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ αἰτῆσαι ἅμα καὶ ἀναμίμνειν
ἔκλυσιν ἠδ' ἄλκαρ θυμῷ ἀλεξικάκῳ.

XCVII.

In hac vita gerimus πόλεμον ἄσπονδον *cum hostibus Diabolis & eorum organis. Quare nunquã arma ponenda sunt, sed semper in statione manendum, vt impressionem hostilem sustinere possimus.*

νωλεμέως πολεμεῖ σατανᾶς πολυμήχανος ἡμῖν
ἐχθοδοποῖο μάχης οὔποτε παυόμενος.
δεῖ γοῦν γρηγορέειν ἡμᾶς νύκτας τε καὶ ἦμαρ,
ἠδὲ φυλάττεσθαι τὸν δόλον αὐτοῦ ἀεί.
οὐδεὶς εὕδει εὖ κινδυνεύων στρατιώτης,
ἀγρυπνεῖ δ' ἅμα καὶ μάρναται ὀτραλέως.

XCVIII.

Vt velocissimus quisq; si for-

te iter cum paruulo faciat, manum dat, & gradum ſuum minuit, nec procedit vltrà, quàm comes poßit: Sic nos non decipiamus alios, qui ingenio ſunt minus ſagaci, ſed eos amanter cōplectamur, & quibuſcunq́ poſſumus officijs iuuemus.

Ὠκὺς ἀνὴρ ποτε ἰὼν ἁπαλοῦ μετὰ παιδὸς ὁδεύῃ,
οὐ σπεύδει λίην κραιπνὰ ποσὶν προβιβάς,
αὐτὰρ ὁδοῦ βραδέως περάει, τὴν χεῖρα παρα-
παιδαρίῳ παρέχει τούτῳ ἑαυτὸν ἴσον. χώρ
Οὕτω καὶ χραισμεῖν χρὴ κρείττονα χείρονι ἀνδρί,
μὴ δὲ ὑπερκόμπως τοῦδε καταφρονέειν.
Δῶρα θεὸς νέμει ἀνδρί, ὅπως ἐθέλῃσιν ἑκάστῳ,
ἄλλοτε δοὺς λιπαρῶς, ἄλλοτε αὖτ' ἀφελών.
Πᾶν τὸ χάρισμα καλόν, δῶρον θεοῦ ἐστὶν ἄνω-
γαυροῦσθαι δώροις οὐ θέμις ἀλλοτρίοις. (θεμ,

XCIX.

Optima ratio diſcendi ſapientiam

tiam est, cõiungere studium & petitionem auxilij diuini.

τῷ μαθέειν ὀρθὴν σοφίαν τρόπος ἐστὶν ἄριστος
συζεῦξαι εὐχὰς γνοιακεῖς τε πόνους.
ἄμφω γὰρ τούτω συμπίπτειν χρὴ πρὸς ἅπασαν
πρᾶξιν κυδαλίμην ἠδὲ καὶ ὠφέλιμον.

C.

Discamus nec secundis rebus efferri, nec aduersis frangi, sed in vtraq; fortuna moderationẽ conuenientem pietati, & non abhorrentem à decoro, præstemus.

οὐ μεγάλα φρονέειν ἐνὶ εὐτυχίᾳ, ἢ ἀθυμεῖν
ἐν τῇ δυστυχίᾳ, χρὴ σοφὸν ἄνδρα, λίην.
αὐτὰρ τὸ πρέπον ἐν τύχῃ ἀμφοτέρῃ διασώζειν
ἄξιον εὐσεβίης, ἀνέρος ἐστὶ σοφοῦ.

CI.

Non est hominis pij præcipuè dolere in eo, quod accidit alijs

præstantioribus vel etiam vniuersis.

πολλῶν ἀνθρώπων ἀγαθῶν κατ᾽ ἀπείρονα
γαῖαν
πήματα πασχόντων σχέτλια παντοδαπῶς,
οὐ χρὴ λυπεῖσθαι ἡμᾶς κεκοτηκότι θυμῷ,
εὔχεσθαί τε τύχην βελτίω ἀφραδέως.
οὐ θέμις ἐστὶν ἀχεῖν ἦτορ κεινοῖσι κακοῖσιν,
ἃ πάσχειν πλείους κρείττονάς ἐστιν ὁρᾶν.

CII.

Potenti Deo reuerenter nos subijciamus in rebus secūdis & aduersis, nec fauore fortunæ elati, spiritus altos geramus, nec propter ærumnas animo frangamur, sed qualiscunq; fortuna est, dicto Petri obtemperemus: Humiliamini sub potenti manu Dei, vt exaltet vos in tempore oportuno.

Τῷ δὲ θεῷ εὐρυμέδοντι ἑκὼν πειθέσθω ἕκαστος
εὐδίας ἐν λευκῇ λαίλαπι τ' ἐν κρυερῇ.
Εὐσεβέος βροτοῦ ἐστὶ ταπεινοῦν αἰὲν ἑαυτὸν
χεῖρα ὑπὸ στιβαρὴν ἀθανάτοιο θεοῦ.
πρός τε τὸ ὑψῶσαι, καὶ πρὸς τὸ τάχιστα ταπεινοῦν,
ἔστιν ἀεὶ κρατερὴ χεὶρ κρατεροῖο θεοῦ.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΚΥΡΙΑΚΗ.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Δύο ζητήσεις μάλιστα ἐν τῇ προσευχῇ τὰς ψυχὰς ἡμῶν βασανίζουσιν: ἡ μὲν, εἰ ὁ θεὸς βούλεται δοῦναι τἀγαθὰ, ἃ αἰτοῦμεν: ἡ δὲ, εἰ δύναται ταῖς εὐχαῖς ἡμῶν ἱκανὸν ποιῆσαι. ταύταις ταῖς τῶν ψυχῶν ἡμῶν φροντίσι, παραμυθίαι μάλιστα ἁρμόζουσαι ἀντιτάττονται. ἐπειδὴ μὲν γὰρ ὁ θεὸς ἐστι πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὡς ἀληθῶς ἡμᾶς, ὥσπερ υἱοὺς ὡς ὅτι φιλτάτους, ἀγαπᾷ, ἀμφισβητήσοιμεν ἂν, τὸν θεὸν δαψιλῶς ἡμῖν ἅπαντα χορηγήσειν τὰ πρὸς τὴν σωτηρίαν τὴν ἡμετέραν φέροντα; τοσούτῳ γὰρ μείζων ἐστὶν ἡ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία τῆς φιλοστοργίας, τῆς εἰς τὰ τῶν τοκήων στήθη ἐγκεντρισθείσης, ὅσον αὐτὸς πάντων τῶν ὄντων ὑπερέχει.

Εἶτα δὲ, ὅτι μὲν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τυγχάνει ὢν, τουτέστι, παντοκράτωρ κτιστὴς καὶ σωτὴρ πάσης τῆς κτίσεως, καὶ ἐπίκουρος ἐλευθερώτατος, ὁ πανταχοῦ παραγινόμενος, καὶ εἰσορῶν τοὺς τῶν καρδιῶν στεναγμούς.

ταύτην οὖν πληροφορίαν ἔχωμεν, ὅτι ὁ θεὸς μὴ μόνον ἐπίσταται καὶ βούλεται, ἀλλὰ καὶ δύναται.

ORATIO DOMINICA.

Pater noster, qui es in cœlis.

DVæ quæstiones vehementer nostros animos inter precandū excruciant: Vna, an Deus velit dare bona, quæ petimus: Altera, an possit nostris votis satisfacere. His animorum nostrorum curis consolationes maximè congruentes opponuntur. Cum enim Deus sit Pater noster, & re vera nos diligat, tanquam filios sibi charissimos, possumus ne dubitare, quin larga manu omnia nobis suppeditaturus sit, quæ ad salutem nostrā pertinent? Tanto enim ardentior est Dei φιλανθρωπία, *quàm* φιλοστοργία *parentum pectoribus insita, quantò ipse rebus omnibus præstat.*

Deinde quoniam in cœlis est, id est, omnipotens conditor & conseruator naturæ rerum, & opitulator liberrimus, qui vbiq; adest, ac videt gemitus cordium.

Hanc igitur certam persuasionem teneamus, Deū non modò scire & velle, sed et-

ναται, ὅσα αἰτούμεθα ἐπιτελέσαι, καὶ ταῦτα μὲν ταψιλέστερον, ἢ ἡμεῖς αἰτούμενοι τυγχάνομεν, ὡς Ἐφεσ. γ. ἥδιστα γράφεται: Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ, ὧν αἰτούμεθα, ἢ νοοῦμεν.

Ἴσως δ᾽ ἂν οὖν εἴποι τις: ποίᾳ φωνῇ, ποίᾳ ψυχῇ τίνα τολμᾶν κτησάμενος, τὰς ἱκεσίας ποιήσῃ, τὸν θεὸν προσαγορεύων πατέρα, πολλὰς σαυτῷ συνοίδας ἁμαρτάνων, καὶ οὐδενὸς πλὴν τιμωριῶν ἄξιος ὤν; ταύτῃ τῇ ὑποφορᾷ ἀπαντᾷ Ἰωάννης κεφαλ. α: ὅσοι ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι. καὶ ὁ Χριστὸς ἐγερθεὶς, Ιωαν κ: ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου, καὶ θεὸν ὑμῶν: ἔτι δὲ ψαλ. κβ. διηγήσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. καίπερ οὖν οὐκ εἰμὶ ἀναμάρτητος, ἀλλὰ πολλάκις τὰ μὲν εἰδὼς, τὰ δὲ ἀγνοῶν, εἰς θεὸν ἐξήμαρτον, ὅμως ἀκριβῶς οἶδα, εἶναι υἱὸς θεοῦ, καὶ ἀδελφὸς Χριστοῦ, διὰ τὴν τούτου τοῦ ἀρχιερέως ἐξαίτησιν, καὶ τούτῳ τῷ ἡγεμόνι πεπιστευκὸς, πρὸς θεὸν, ὡς πρὸς πατέρα φιλόστοργον, καταφεύγω, καὶ τὰς δεήσεις μου ὑπ᾽ αὐτοῦ δεχθῆναι καὶ εἰσακουσθῆναι πέπεισμαι.

Ὡς δὲ ἡ τοῦ πατρὸς ἡδίστη προσαγόρευσις ἡμᾶς τῆς πίστεως τε καὶ ἐπαγγελιῶν ὑπομιμνήσκει,

οὕτως

iam posse ea, quæ petimus, præstare, & quidem maiore mensura, quàm à nobis petuntur, vt Ephes. 3. dulcissimè scribitur: Qui potest super omnia facere abundantius, quàm nos petimus aut intelligimus.

Sed dixerit fortasse quispiam, Qua fiducia audes Deum appellare patrem, cum tot delictorum conscientiam circumferas, & nihil, nisi pœnas, meritus sis? Huic obiectioni occurrit Ioh. c. 1. Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Et Christus resuscitatus, Ioh. 20. inquit: Ascendo ad patrem meum, & ad patrem vestrum, ad Deum meum, & ad Deum vestrum. Item Psal. 22. Narrabo nomē tuum fratribus meis. Quanquam igitur non sum expers peccati, sed Deum multoties partim sciens, partim ignorans offendi: tamen exploratum habeo, me esse Filium Dei, & fratrem Christi, propter huius Pontificis intercessionem, & hoc duce fretus ad Deum, velut ad patrem φιλόστοργον, id est, amantem sobolis, confugio, meq́ ab eo recipi & exaudiri statuo.

Vt autem patris dulcissima appellatio nos de fide & promissionibus admonet: sic pro-

οὕτως ἡ ἀντωνυμία, τὸ ἡμῶν, ὑπόμνημά ἐστι τῆς ἀγάπης. οὐ μόνον ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ συσεβέσιν ἑκάστοις ὀφειλομένης. διόπερ ἐν τῇ καθ᾽ ἡμέραν προσευχῇ ἐπὶ τὴν περὶ τῶν ἡμετέρων αὐτῶν δέησιν, ἐπιθῶμεν δέησιν περὶ τῆς σωτηρίας ὅλης τῆς ἐκκλησίας.

ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου.

ὥσπερ πρώτη ἡ ἐντολὴ δημηγορεῖ περὶ τῆς ἀληθινῆς τοῦ θεοῦ γνώσεως, καὶ τῶν κινήσεων τοῦ θελήματος καὶ τῆς καρδίας, ταύτῃ τῇ γνώσει συνακολουθουσῶν: οὕτω τὸ πρῶτον τῆς προσευχῆς τῆς κυριακῆς μέρος αἰτεῖ, ἵνα ἡ δόξα τοῦ θεοῦ, τουτέστι, ἡ ἄπειρος αὐτοῦ σοφία, δικαιοσύνη, χρηστότης καὶ ἐλεημοσύνη, ἀψεύστοις τεκμηρίοις δηλωθεῖσα, γνωσθῶσι καὶ ὑμνηθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐ μόνον ἐν τούτῳ τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐς ἅπαντα μετὰ ταῦτα χρόνον. τούτου γὰρ ἕνεκα ἐκτίσθη τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ἵνα τὸν θεὸν γινώσκῃ, καὶ ὑμνήσῃ, καὶ αἰωνίου αὐτοῦ οἰκειότητος ἀπολαύσῃ. ἀεὶ δὲ τῇ αἰτήσει τῆς δόσεως τῶν ἀγαθῶν πραγμάτων, προσθῆναι δεῖ τὴν αἴτησιν περὶ τῆς τῶν ἐναντιουμένων κακῶν ἀναιρέσεως, τοῦτον τὸν τρόπον: δέομαί σου, ὦ ἀΐδιε καὶ ζῶν θεός, ἀΐδιε πάτερ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πά-

nomen noster, *cōmonefactio est dilectionis, qua non modò vniuersam Ecclesiam, sed & pios singulos complecti debemus. Quare in quotidiana precatione ad petitionem de nostris rebus adiungamus petitionem de salute totius Ecclesiæ.*

Sanctificetur nomen tuum.

Sicut primum præceptum concionatur de vera Dei agnitione, & de motibus voluntatis & cordis hanc notitiam comitantibus: ita prima pars Orationis Dominicæ petit, vt gloria Dei, id est, infinita ipsius sapientia, iustitia, bonitas & misericordia, certissimis argumentis patefacta, agnoscatur & celebretur à genere humano, non solùm in hac vita, sed etiam in omni æternitate. Ideo enim conditum est genus humanum, vt Deum agnoscat & celebret, & fruatur ipsius æterna consuetudine. Semper autem cum petitione donationis rerum bonarum, coniungatur petitio de contrariorum malorum deletione, hoc modo: Te oro æterne & viue Deus, æterne pater Domini nostri Iesu Christi, vt omnes

falsas

σας ματαίας δόξας, καὶ διαπορήσεις, ἐκ ψυχῶν ἡμῶν ἀναιρεθῆναι, καὶ τὴν γνῶσιν καὶ προσκύνησιν τοῦ ὀνόματός σου ἐν τοῖς ἀνθρώποις διασῶσαι, ἀφανισθέντων πάντων εἰδώλων, βλασφημιῶν, αἱρέσεων, σκανδάλων, καὶ ἄλλων τοιούτων μανιῶν ἀναριθμήτων, τῶν τὸ ἁγιώτατον ὄνομά σου ἀτίμως ὑβριζόντων.

ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου.

Διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου σαυτῷ ἐν ἡμῖν συλλέγου αἰώνιον ἐκκλησίαν διὰ τῆς τοῦ εὐαγγελίου λειτουργίας καὶ τῆς τῶν μυστηρίων ἀκιβδήλου χρήσεως. κατάλυσον τὰς πύλας τοῦ ᾅδου, τὰς τὸ μικρὸν ποίμνιον, φύλακα τῆς διδαχῆς σου, ἀναστρέψαι σπουδαζούσας. ἁγίασον ἡμᾶς τῷ πνεύματι ἁγίῳ σου. φύλαξον καὶ κυβέρνα τὸ πλοιάριον, ὃ τοὺς ἀργοναύτας σου ὀχεῖ, ἐν μεγίστοις κύμασι καὶ ἀέλλαις τῶν θορυβουσῶν δυναστειῶν. ἔγειρε ἡμᾶς ἐκ νεκρῶν εἰς δόξαν καὶ ζωὴν αἰώνιον

γενηθήτω τὸ θέλημά σου.

ὦ θεός, ἐπειδὴ ἔδωκας ἡμῖν τὸ θέλειν, δὸς καὶ τὸ ἐνεργεῖν, ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. βοήθησον τοῖς τῆς ἐκκλησίας λειτουργοῖς, ἵνα τὸ εὐαγγέλιον καθαρῶς καὶ ἀκιβδήλως διδάξωσι, καὶ τὴν ἐξομολόγησιν

falsas opiniones, & dubitationes ex nostris mentibus tollas, agnitionem ac inuocationem nominis tui inter homines conserues, deletis omnibus idolis, blasphemijs, hæresibus, scandalis, & alijs infinitis furoribus, qui tuum sanctißimum nomen contumelia afficiunt.

Adueniat regnum tuum.

Semper tibi inter nos colligas æternam Ecclesiam, per ministerium Euangelij, & Sacramentorum incorruptum vsum: Destrue portas inferorum, quæ pusillum gregem, custodem tuæ doctrinæ, euertere conantur: sanctifica nos Spiritu sancto tuo, vt simus tua æterna hæreditas: Serua, rege ac defende nauiculam, quæ tuos argonautas vehit inter maximos fluctus & procellas tumultuantium imperiorum: Resuscita nos ex morte, ad gloriam & vitam sempiternam.

Fiat voluntas tua

Deus cum dederis nobis, vt velimus, da etiam vt perficiamus, vt tibi fiant aliqua grata: adiuua ministros Ecclesiæ, vt Euangeliũ purè & incorruptè sonent, & profes-

γησιν εὐσεβέσι τε καὶ ἁγνοῖς ἤθεσι κοσμήσωσι. κρύψον ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς χειρός σου τοὺς διδάσκοντας καὶ μαθόντας ἐν ναοῖς καὶ διδασκαλείοις. ἴθυνε τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τοὺς τρόπους τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν· χορήγησον βουλὰς σωτηρίους τοῖς ἄρχουσιν, ἵνα μεμνημένοι τοῦ ἔργου ἑαυτῶν, ὀρθῶς διοικῶσι τὰς κρίσεις. καὶ τὴν παιδείαν καὶ ὑπάρχωσι τροφεῖς τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ σύνολον, τοὺς οἴκους ἡμῶν, ὡς ἐνεστίους ἐκκλησίας, οὕτω κυβέρνα, ὥσθ' ὁ λόγος σου ἐνοικήσει ἐν αὐτοῖς πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ.

Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον

Δὸς ἡμῖν βίον καὶ ὑγίειαν, ἵνα οἷοί τ' ὦμεν τοὺς τῆς κλήσεως πόνους ὑπομεῖναι· δὸς διατροφὰς καὶ σκεπάσματα ἀναγκαῖα, ξενοδοχεῖα μέτρια ἀγαθοὺς διδασκάλους, τοὺς τὴν νεότητα πιστῶς παιδεύοντας, σωτηρίους κυβερνήτους ἔν τε ἐκκλησίᾳ καὶ πολιτείᾳ. δωρῆσαι εἰρήνην καλὴν τοῖς τόποις, ἐν οἷς τυγχάνομεν διατρίβοντες, καὶ ὀφειλομένας καταπράϋνε τιμωρίας, ἧς μάλιστα ἄξιοί ἐσμεν.

καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

sionem piis & castis moribus ornent: Protege vmbra manus tuæ agmina docentium & discentium in templis & scholis: Rege studia & mores doctorum & discipulorum: Rege consilio Magistratus, vt memores sui officii rectè administrent iudicia & disciplinã, & sint nutricii Ecclesiæ: Deniq; priuatas familias, tanquã domesticas Ecclesiolas, sic guberna, vt verbum tuũ in eis habitet abundè, cum omni sapientia.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Da nobis vitam & bonam valetudinem, vt possimus sustinere labores vocationis: da victum & amictum necessarium, hospitia mediocria, bonos præceptores, qui iuuentutem fideliter erudiant, salutares gubernatores in Ecclesia & republica: concede pacem honestam iis locis, in quibus versamur, & mitiga pœnas, quas meriti sumus.

Et remitte nobis debita nostra, sicut & nos remittimus debitorib. nostris.

Ἐλέησον ἡμᾶς διὰ τὸν υἱόν σου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὃν ἠθέλησας ἀνθ' ἡμῶν εἶναι μεσίτην, καὶ ἱκέτην, καὶ ἄφες ἡμῖν πάντα τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν· κάμψον τὰς ψυχὰς τὰς ἡμετέρας πρὸς ἀληθινὴν μετάνοιαν, ἐν ᾗ τῇ μὲν ἐπιγνώσει τῶν παραπτωμάτων ἡμῶν, καὶ διὰ τῆς ἀμίσθου συγχωρήσεως ἀκολουθοῖ καινὴ πειταρχία φεύγουσα καὶ εὐλαβουμένη οὐ μόνον τὰς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς τοῦ ἁμαρτεῖν καιροὺς καὶ ἀφορμὰς, καὶ ἀφεῖσα ἄλλοις τὰ κακά, ἃ μὲν ὑπ' αὐτῶν ἐπάθομεν· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἡμετέρα συγχώρησις ἀκάθαρτός τε καὶ ἀτελής ἐστι, καὶ ὡς τὰ πολλὰ τοῦ τραύματος ἰαθέντος μένει μώλωψ, ἱκετεύομέν σε ὡς δυνάμεθα, εὐσεβέστατα ταῦτα τὰ ῥυπάσματα τῇ πλακὶ χρυσῇ ἱλαστηρίῳ λεγομένῃ, κατακαλύψαι, καὶ διὰ πνεύματος τοῦ ἁγίου σου πάσας τὰς πλανωμένας ἐπιθυμίας στέλλειν καὶ ἀποσβεννύναι.

Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

Ἀεὶ λαμπέτω ἐν ἡμῖν τὸ εὐαγγέλιόν σου· στήριξον τὰς καρδίας ἡμῶν, ἵνα μὴ ἐπικουρείοις μανίαις, ἢ ἄλλαις μοχθηραῖς πλάναις περιπέσωσιν, ὧν ἐν τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ καὶ παραληροῦντι γήρᾳ τοῦ κόσμου, μείζων εὐπορία ἐστίν, ἢ ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις οὖσα ἐτύγχανε.

Miserere nostri propter filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum, quem voluisti pro nobis esse mediatorem & deprecatorem, & remitte nobis omnia peccata nostra: Flecte mentes nostras ad veram pœnitentiam, in qua agnitionem lapsuũ nostrorum & tuæ condonationis gratuitæ, sequatur noua obedientia, fugiens ac reformidans non solùm peccata, sed etiam omnes peccandi occasiones, & remittens aliis peccata, quibus offensi sumus. Cum autem nostra condonatio sit immunda & imperfecta, ac plerunq; vulnere sanato cicatrix maneat, te ardentibus gemitibus oramus, vt has sordes tabula aurea, quæ propitiatorium vocatur, tegas, & Spiritu sancto tuo omnes errantes cupiditates opprimas atq; extinguas,

Et ne nos inducas in tentationẽ.

Semper luceat in nobis Euangelium tuum: Confirma corda nostra, ne ruant in furores Epicureos, aut alios fanaticos errores, quorum in hac postrema & delirante senecta mundi vberior seges est, quàm olim fuit.

πλεῖστοι εἰσὶν τῶν ἀνδρῶν εὐδοκιμωτάτων, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἷς ὁ Διάβολος μέγιστον ὄνειδος προσδιετρίψατο, οἳ καὶ πρότερον ἐν αὐτῷ δρόμῳ ἀπώλοντο, ἢ λιμένα ὁρᾶν ἠδυνήθησαν.

τίς γὰρ ἀγνοεῖ, ὡς σπουδαῖος ἀνὴρ ὁ Σαοὺλ ἐπιτυχὼν ὢν, καὶ ὡς πολλὰς πράξεις κατωρθώσατο; ἀλλ᾽ ὅμως οὗτος ὁ πρῶτος βασιλεὺς ἐν τῷ λαῷ Ἰουδαϊκῷ, τελέως ὡς οἷόντε πλεῖστον τοῦ δέοντος ἡμάρτηκε· προσέταξεν γὰρ ἀποσφαγῆναι τοὺς ἱερεῖς, τοὺς ξενίσαντας Δαβίδην τὸν φυγάδα. πρὸς δὲ τούτοις, ἀμελῶν καὶ καταφρονῶν θεοῦ, τοῦ αἰτίου πάσης τῆς σοφίας καὶ παραμυθίας, ἐπὶ γυναῖκα μαγικὴν κατέφυγεν, αἰτῶν αὐτὴν βουλὴν περὶ τοῦ πολεμῆσαι. τελευτῶν τῇ ὀργῇ καὶ ἀγανακτήσει νικηθεὶς, οἰκτίστως ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν, καὶ αἰωνίῳ ἀπωλείᾳ ἐπιέπεσε. Τοσούτων τὸ πλῆθος κακῶν οὐ μόνον ἡ ἀνθρωπίνη ἀσθενία, ἀλλ᾽ ὁ Διάβολος, αἴτιός ἐστιν, ὁ πάντα τὰ ὄργανα θεοῦ τοιούτοις ὀνείδεσι καταρυπαίνειν ζητεῖ, ὡς τὰ Ἀαρῶνος, Δαβίδου, Σολομῶνος, πέτρου, καὶ ἄλλων ἀναριθμήτων παραδείγματα ἀποφαίνει.

Ἐπειδὴ μὲν οὖν ἐν τοσαύτῃ ἀρρωστίᾳ ἡμῶν, καὶ ἐν τοιαύταις καὶ τηλικαύταις τὸ μέγεθος τοῦ Διαβόλου ἐπιβουλαῖς, ταῖς διὰ νυ-

κτὸς

Longus est catalogus summorum virorum, non solùm inter Ethnicos, sed etiam in Ecclesia, qui ingentib. probris à diabolo deformati sunt, & antè in ipso cursu oppreßi, quàm portum conspicere potuerunt.

Quis enim ignorat, quantus vir fuerit Saul, & quàm magnas res gesserit? Sed tamen hic primus rex in populo Dei quàm horribiliter ad extremum lapsus est? Iussit interfici familias sacerdotum, quæ Dauidi exulanti hospitium præbuerant: item deserto & relicto Deo, fonte omnis consilij & consolationis, ad magicam mulierculam confugit, petens ab ea consilium de ratione gerendi belli: tandem impatientia & indignatione fractus, necem sibi miserabiliter consciuit, & ruit in æternum exitium. Hæc tanta mala non solùm ab humana infirmitate, sed à Diabolo orta & profecta sunt, qui omnia organa Dei talibus probris deformare studet, vt exempla Aaronis, Dauidis, Salomonis, Petri & aliorum innumerabilium ostendunt.

Cum igitur in tanta infirmitate nostra & inter tot tàq; acres diaboli insidias, quæ

κτὸς καὶ ἡμέρας ἡμᾶς περιβαλλούσαις. οὐδενὸς
ἀνδρὸς σοφία ἢ ἀρετὴ, τῆς τοῦ γε θεοῦ φυλακῆς
καὶ φρουρᾶς ἔρημος οὖσα, βέβαιος εἶναι δύ-
ναται ἀλλὰ ταχέως, ἄνθους δίκην, ἐκπίπτει:
παντὶ θυμῷ ἱκετευόμενοί σε, ὦ γε θεοῦ ζῶντος,
σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἀνεγερθεὶς Ἐμανουὴλ,
ποίησον ἡμᾶς σκεύη τοῦ ἐλέους, ἀλλ' οὐ τῆς ὀρ-
γῆς: βοήθησον τῇ ἀσθενείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, ὥσπερ
ὑπέσχου, λέγων: δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπι-
ῶντες, καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω
ὑμᾶς. παῦε λαφυραγωγοῦντα διάβολον, τὸν
ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς πολὺ δεινότερον τὴν ἐκ-
κλησίαν μισοῦντα, ὅτι ὁρᾷ τὴν τῆς κρίσεως ἡμέ-
ραν οὐ μακρὰν ἀπεῖναι, ἐν ᾗ ἡ ὑπερβολὴ τῆς κα-
κουργίας αὐτοῦ τοῖς ἀγγέλοις τε καὶ ἀνθρώποις
δηλωθήσεται, καὶ τὰ τῆς τιμωρίας αὐτοῦ δια-
φερόντως αὐξηθήσεται. οἴδαμεν κύριε, ὅτι οὐχὶ
τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδ' ἀνὴρ πορεύεται καὶ
κατορθώσει πορείαν αὐτοῦ, κατεύθυνον οὖν τὰ
διαβήματα ἡμῶν κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ μὴ κα-
τακυριευσάτω ἡμῶν πᾶσα ἀνομία· κατασ-
φράγισον ἐν ἡμῖν τὴν διδαχὴν τοῦ εὐαγγελίου
διὰ πνεύματος ἁγίου σου εἰς ἡδίστην ἡμέραν
ἀπολυτρώσεως, ἵνα πολλοῦ ἀξίαν παρακαταθή-
κην σοι ἀποδῶμεν οἷοί τ' ὦμεν εὐσεβῶς καὶ
ἀκιβδήλως, καὶ τυγχάνωμεν τοῦ στεφάνου, τοῦ ἀ-
ποκειμένου τοῖς ἀγαπῶσι τὸ ὄνομά σου.

noctes & dies vndiq; nos circumstant, nullius sapientia aut virtus destituta excubijs & custodia Filij Dei, perpetua esse possit, sed celeriter tanquam flosculus decidat, toto pectore te oramus, ô Fili Dei viui, crucifixe pro nobis & resuscitate Emanuel, fac nos vasa misericordiæ & non iræ: fer opem infirmitati nostræ, sicut promisisti inquiens, Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: Reprime grassantem diabolum, qui nunc maiores flammas odij acerbissimi aduersus Ecclesiam concipit, cum videat non procul abesse diem iudicij, in quo immensa ipsius turpitudo angelis & hominibus patefiet, & cruciatus eius horrendi augebuntur: Scimus Domine, quod non est hominis via eius, neq; est viri dirigere gressus suos: Dirige igitur tu gressus nostros secundum eloquium tuum, ne dominetur nobis omnis iniquitas: obsigna in nobis doctrinam Euangelij Spiritu sancto tuo, vsq; ad lætissimum diem redemptionis, vt præclarū depositum tibi reddere possimus piè & inuiolatè, & coronam consequi, quæ reposita est diligentibus nomen tuum.

ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

ῥῦσαι ἡμᾶς ἐκ τούτων τῶν συμφορῶν τῶν δημοσίων τε καὶ ἰδίων εἰς διὰ ἁμαρτίας ἔνοχοι τυγχάνομεν οὕτως ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς τοῦ διαβόλου τυραννίδος. καταπραΰνε τὰς ποινὰς, ὧν ἄξιοί ἐσμεν. τελευτῶν ὅταν ἡμᾶς ἐκ τούτου τοῦ ἀσθενοῦς οἰκήματος εἰς τὴν αἰώνιον πατρίδα μέλλῃς ἐκκαλέσαι ἄπτε ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τὰς ἀρχὰς τῆς ζωῆς αἰωνίου. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας, Ἰησοῦν Χριστόν.

ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

τοῦτο τὸ ἐπιφώνημα λέγει τὰς αἰτίας προκαταρκτικὰς ἅμα καὶ τελικὰς ἃς ἐν τῷ εὔχεσθαι θεὸν ἀναμνῆσαι ὀφείλομεν. προκαταρκτικὴ μὲν ἐστιν ἡ βασιλεία θεοῦ, τελικὴ δὲ ἡ δόξα. τουτέστιν, ἡ ἐπίγνωσις θεοῦ, καὶ ὁ ἔπαινος τοῦ ἐλέους, καὶ χρηστότητος θεοῦ

Ἐπειδήπερ σαυτὸν ἡμῖν ἀῤῥήτῳ ἀγαθότητι ἐδήλωσας, καὶ παρέδωκας τὸν λόγον σαυτοῦ, καὶ διὰ τοῦτον ἐν ἡμῖν οἰκεῖς, μὴ ἐάσῃς σβεσθῆναι τὸ φῶς τοῦ εὐαγγελίου σου, καὶ τὴν γνῶσιν ἅμα καὶ προσκύνησιν τοῦ ὀνόματός σου· μὴ ἐάσῃς ἀφανι-

Sed libera nos à malo.

Eripe nos ex his miserijs publicis & priuatis, quibus propter peccatum obnoxij sumus, libera nos à tyrannide diaboli, mitiga pœnas, quas meriti sumus: Denique cum voles nos ex hoc fragili domicilio euocare in æternam patriam, accende in nostris pectoribus initia vitæ æternæ. Hæc est autem vita æterna, vt agnoscant te solum esse Deum verum, & quem misisti, Iesum esse Christum.

Quia tuum est regnum, tua potentia, tua gloria, Amen.

Hoc Epiphonema recitat causas impulsiuas & finales, quas Deo inter precandum subijcere atq; proponere debemus. Impulsiua est, regnum Dei, Finalis est, gloria, id est, notitia Dei, & laus misericordiæ ac bonitatis Dei.

Cum te nobis immensa bonitate patefeceris, & tradideris nobis verbum tuum, ac propter id inter nos habites, ne sinas extingui lucem Euangelij tui, & agnitionẽ ac inuocationem nominis tui: ne sinas

ἀφανισθῆναι τῆς παιδείας, καὶ πάντα πληρωθῆναι τουρκικῆς ἀσεβείας καὶ ἀκαθαρσίας. εἰσάκουσον τῶν τῆς ἐκκλησίας σου στεναγμῶν διὰ τὸν υἱόν σου, ὃς ἔφη ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅ,τι ἂν αἰτήσητε πατέρα ἐν ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν.

Πολλάκις μὲν ταύτην τὴν τοῦ ψαλμοῦ φωνὴν ἀναλάβωμεν, ἣ θεὸν οὐκ ὀλίγον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κεντρίζει: μὴ μνησθῇς ἡμῶν ἀνομιῶν ἀρχαίων. ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου κύριε, ὅτι ἐπτωχεύσαμεν σφόδρα.

βοήθησον ἡμῖν ὁ θεὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ἕνεκεν
τῆς δόξης τοῦ ὀνόματός σου κύριε
ῥῦσαι ἡμᾶς.

deleri doctrinam de disciplina, ac plena omnia fieri Turcicæ impietatis & spurcitiæ: Exaudias Ecclesiæ tuæ gemitus, propter filium tuum, qui dixit: Amen, Amen dico vobis, quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis.

Sæpe hanc vocem Psalmi repetamus, quæ acres stimulos, vt ita dicam, Deo adhibet: Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipent nos misericordiæ tuæ, Quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui Domine libera nos, &c.

LECTORI S.

NE vacuam chartam daremus, asscribenda esse putauimus verba Iosephi, quib. ornat Dominum nostrum Iesum Christum, et præcursorem Domini Ioannem Baptistam. Tuum erit nominisq; Christiani verba Iudaici scriptoris expendere, & his ac similibus testimonijs fidem confirmare.

IOSEPHVS lib. 18 τῆς ἀρχαιολογίας cap. 4.

Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ᾽ ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαν-

τες,

τες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων, εἰς τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον.

Fuit autem ijsdem temporibus IESVS, *sapiens vir, si tamen virum eum nominare fas est. Erat enim mirabilium operum effector, & Doctor hominum eorum, qui libenter, qui vera sunt, audiunt. Et multos quidem Iudæorum, multos etiam ex gentibus sibi adiunxit, Christus hic erat. Hunc accusatione primorum nostræ gentis virorum, cum Pilatus in crucem agendum esse decreuisset, non deseruerunt hi, qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit enim is tertia die iterum viuus, secundum quod diuinitus inspirati Prophetæ vel hæc, vel alia de eo innumera miracula futura esse prædixerant. Sed & in hodiernum diem, Christianorum, qui ab ipso nuncupati sunt, & nomen perseuerat & genus.*

Idem

Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρώ-
δου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιν-
νυμένου κατὰ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου
βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρώδης ἀγαθὸν
ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπα-
σκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ καὶ
πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις βαπτισμῷ
συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν
αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραι-
τήσει χρωμένων ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἁγνείᾳ τοῦ σώματος.
ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρ-
μένης, καὶ τῶν ἄλλων συστρεφομένων, καὶ γὰρ ἤρθη-
σαν ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων. δείσας
Ἡρώδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀν-
θρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ
ἐῴκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου πράξοντες, πολὺ
κρεῖττον ἡγεῖται, πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γενέ-
σθαι, προλαβὼν ἀνελεῖν τοῦ μεταβολῆς γινο-
μένης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανο-
εῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ Ἡρώδου, δέσμιος εἰς
τὸν Μαχαιροῦντα πεμφθεὶς τὸ προειρημένον φρού-
ριον, ταύτῃ κτίννυται.

Quibusdam Iudæis Herodis exercitus per iustam vindictam à Deo concisus esse visus est, vt pœnas is penderet Ioanni, qui Baptista cognominatus est. Occidit enim hunc Herodes vt virum bonum, qui Iudæos vir-

os virtute exercenda, iusticia colenda, pietateq́ in Deum præstanda, ad baptismum conuenire iubebat. Tum demum enim gratum acceptumq́ Deo docebat eorum fore baptismum, si non tantùm peccata quædam per confeßionem deprecarentur, verùm etiam mundiciei & puritatis corporis, anima simul iustitiæ cultu repurgata, alijsq́ virtutibus omnibus studerent. Valde enim oratione eius permouebantur. Sed Herodes, eloquentiam viri, quod hominibus persuadendis efficax esset, suspectam habens, & rem in defectionem euasuram timens (Omnia enim de consilio Ioannis Iudæi facturi esse videbãtur) multò melius esse duxit, antequã quicquã ab eo nouatum esset, hominem præoccupare, & è medio tollere, quàm vt rerum mutatione facta, tum primum in ipso tumultu & periculo pœnitentia duceretur. Itaq; ille, propter huiusmodi Herodis suspicionem, in custodiam Macheruntem conijcitur, atq; ibi cæditur.

F I N I S.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0099-9

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0101-2

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0102-8

40 6/i,9

AB 40 6/i,9

ULB Halle 3
004 155 327

Sb.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0103-3

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0104-9

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-113607-p0105-5